Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 10 август
ЧОРШАНБА
№ 181 (4.377).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

Зарбдор районидаги «Ленин йўли» совхози пахтакорлари йиғим-теримга пухта ҳозирлик кўришаяпти. Хўжалик марказий устахонасида ремонт ишлари кун сайин қизитилмоқда. Ҳозиргача 110 та зангори кема, дефолиацияга ишлатиладиган 10 та ОВХ, кўрак узиш ва кўсак чувиш механизмлари сифатли шайлаб қўйилди. Чўлқуварлар бу йил ялпи ҳосилнинг 90 процентини техника воситалари ёрдамида саранжомлашни кўзлашган.

СУРАТЛАРДА: 1. Пахта териш машиналари бўйича инженер Абдуазиз Мамараҳимов (ўнгда) ва ремонтчи-механизатор Исмат Иброҳимов. 2. Старт чизиғига қўйилган зангори кемалар.

Ш. ТЎРАЕВ ва Б. ТОҒАЕВ фотолари.

ПАРТИЯВИЙ ИШНИНГ ТАРКИБИЙ ҚИСМИ

Хотин-қизлар фаоллиги оширилсин, уларга ғамхўрлик кучайтирилсин

Аёл! Унингсиз бирор кунимизни ҳам тасаввур қилолмаймиз. Усиз уйда файз, барака, поклик, тинчлик — бир сўз билан айтганда бахт йўқ, турмуш қашшоқ, дунё бутунлай етим. Хотин-қизлар хонадонларимиз соҳибалари, оила тиргаги. Мустаҳкам оила эса жамиятимизнинг асосий негизи. Уларга озодлик бахш этган Улуғ Октябрга ташаккур! Шу туфайли аёллар моддий-маънавий бойликларни кўпайтиришга, мамлакатимиз қудратини оширишга буюк ҳисса қўшаяптилар, баркамол фарзандларни вояга етказиб, бағоят хосиятли вазифани бажармоқдалар. Совет Иттифоқидаги ҳар икки депутатнинг, ҳар тўрт Социалистик Меҳнат Қаҳрамонининг бири хотин-қиз. Беш миллиондан зиёди Ленин партиясининг аъзоси.

Ёдингизда бўлса, Бутуниттифоқ партия XIX конференциясида хотин-қизлар фаоллигини ошириш, уларга ғамхўрликни кучайтириш лозимлиги алоҳида қайд этилди. Ана шу кўрсатмадан келиб чиққан ҳолда Ўзбекистон партия ташкилоти аёллар ўртасида ғоявий-тарбиявий ишларни авж олдириш, меҳнатда, хонадонда қулай шароит яратиш, ҳордиқ чиқаришларини уюштириш борасида улкан тадбирларни кўзда тутмоқда ҳамда рўёбга чиқармоқда. Оналик ва болалик муҳофазаси биринчи ўринга қўйилаяпти. Аёл қадр-қимматини, обрў-эътиборини, нуфузини оширишдан бутун жамият манфаатдор эканлиги ҳамиша уқтирилмоқда.

Ҳа, республикамизда бу соҳада катта ишлар қилинди. Уларнинг самараси халқ хўжалиги тармоқларида, ижтимоий-сиёсий, маданий жабҳаларда яққол кўзга ташланмоқда. Қайта қуриш, демократиялаш, ошкоралик шароити муниc ва меҳрибонларимизнинг ижодий фикрлашларига, эмин-эркин ишлашларига, аёллик бурчини ўташларига сарҳадсиз имкониятлар яратиб берди.

Бироқ бугун биз партиявий ишнинг таркибий қисми ҳисобланган аёллар масаласига адолат нуқтаи назаридан ёндошмоғимиз, муаммоларни бутун борлиғича кўрсатиб бермоғимиз зарур. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг яқинда бўлиб ўтган мажлисида худди шу хусусда муфассал фикр юритилди.

Республикада хотин-қизларнинг атиги 43 проценти халқ хўжалиги тармоқларида банд эканлигини дуруст ҳолат деб ҳисоблаш қийин. Уларга нисбатан эътиборсизлик, баъзан эса ҳурматсизлик, бой-феодалларча муносабат оғир оқибатларга олиб келмоқда. Қарангки, эндигина балоғатга етган қизларнинг, жувонларнинг ўз жонларига қасд қилишлари сингари жирканчликка барҳам берилмаган. Буни аёлларга нисбатан жабрни ҳаддидан ошириб юбориш, уларнинг ҳақ-ҳуқуқларини поймол этиш асорати дейишдан ўзга илож йўқ. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюроси Қашқадарё, Сурхондарё, Самарқанд область партия комитетларидан, ҳуқуқ-тартиботни муҳофаза этувчи органлардан, бошқа жамоат ташкилотларидан, жумладан хотин-қизлар кенгашларидан бу иллатни таг-томири билан қўпориб ташлашни талаб қилди. Аёлларнинг ярмидан кўпи фақат рўзғор юмушлари билан банд эканликларини ҳисобга олиб уларни ижтимоий меҳнатга тортишни асосий вазифа қилиб қўйди. Хотин-қиз кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш, тарбиялаш борасидаги қусурларни албатта тузатиш керак.

Мамлакатимизнинг марказий шаҳарларига ўқишга ва малака оширишга юборилаётган ёш кадрлар орасида маҳаллий миллатга мансуб қизлар атиги 11 процентни ташкил этаётганлигини кечириб бўлмайди. Саноатда ишлаётган аёлларнинг қирқ проценти, қурилишда етмиш беш проценти, қишлоқ хўжалигида тўқсон проценти қўлда бажариладиган, сермеҳнат, аммо кам ҳақ тўланадиган ишлар билан банд. Мактаблар, боғча-яслилар етишмаётганлиги, даволаш муассасалари ёмон ишлаётганлиги, педиатр врачлар озлиги, қишлоқларнинг санитария ҳолати ниҳоятда ёмонлиги ва ҳоказо кўпдан-кўп нуқсонлар хотин-қизларимиз кайфиятига, камолотига, яхши ҳаёт кечиришларига тўсқинлик қилмоқда.

Хуллас тўпланиб қолган каттаю-кичик муаммолар жуда кўп. Тўғри, уларни бирданига, таъбир жоиз бўлса бир зарб билан ҳал этиш қийин, ҳатто бунинг иложи йўқ. Лекин партия комитетлари, маҳаллий Советлар, касаба союзлари ҳар бир масалани аниқ-пухта, узил-кесил қилиб ечсалар, сансалорликка, бюрократларча ёндашувга, эътиборсизликка йўл қўймасалар умумий йўналишдаги ишларимиз қадамба-қадам яхшиланиб бораверади. Идеология жабҳасининг жамики имкониятлари хотин-қизларга хизмат кўрсатсин, маданият саройлари, уйлари, клублар, кутубхоналар, театрлар, кинотеатрлар эшиги улар учун очиқ турсин, бадиий ҳаваскорлик коллективлари аёлларга завқ-шавқ бахш этсинлар. Буларнинг ҳаммаси осон иш эмас. Мақсадга эришиш, яъни хотин-қизларни маданий-маърифий даргоҳларга жалб этиш учун партия ташкилотларининг, маҳаллий Советларнинг, касаба союзларининг, комсомолнинг, айниқса аёллар уюшган кенгашларнинг қуйи бўғинлари ғайрат кўрсатиб ишлашлари лозим. Ишлаш деганда ҳам яккама-якка, алоҳида-алоҳида ишлашни кўзда тутмоқ керак. Бунда меҳнат коллективлари, маҳаллалар, хонадонлар ўртасида ташвиқот-тарғибот занжири шу қадар мустаҳкам бўлиши шартки, бирор қиз, бирор жувон эътибордан четда қолиб кетмасин.

Хотин-қизлар кенгашлари қайта тузилганлиги, уларнинг нуфузи оширилганлиги, ҳақ-ҳуқуқлари кенгайтирилганлиги нур устига аъло нур бўлди. Ўзбекистон хотин-қизлар кенгаши ўз фаолиятини дадил бошлаб юборди. У В. И. Ленин номли болалар фонди, маданият фонди ва бошқа жамоат уюшмалари билан алоқани тобора мустаҳкамлаб, аниқ-пухта режа асосида иш олиб бораяпти. Лекин Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюроси мажлисида ва шу муносабат билан қабул қилинган қарорда алоҳида таъкидланганидек, у ўз фаолиятини ҳали ҳам кенг қулоч ёйдирмаётир, область, шаҳар, район, бошланғич ташкилотларига малакали раҳбарлик қилмаётир. Кўп ҳолларда эскича фикрлаш, эскича ишлаш, фойдасиз тадбирбозлик, ҳисоботлару қоғозлар тўплашдан воз кечилмаётир. Партия комитетлари хотин-қизлар кенгашларига раҳбарлик масалаларига партиявий ишнинг таркибий қисми деб қарашлари, ҳар бир кенгаш фаолиятини кучайтиришга, унинг натижадорлигини таъминлашга алоҳида эътибор беришлари лозим.

Бутун мамлакатимизда, жумладан Совет Ўзбекистони шаҳар ва қишлоқларида КПСС XIX конференцияси резолюцияларида ўртага қўйилган вазифаларни, беш йилликнинг учинчи йили топшириқларини шараф билан бажариш учун астойдил кураш бормоқда. Буни республикамиз агросаноат комплекси бўғинларининг томирлари қандай ураётганлигидан ҳам билса бўлади. Мақсад аниқ, режалар равшан. Шубҳасизки уларнинг ижросини шавкатли хотин-қизларимиз иштирокисиз, айтайлик фидокорона меҳнатисиз, ижодий ташаббускорлигисиз тасаввур қилиб бўлмайди.

Юқорида таъкидланганидек, аёлларимизнинг ҳаётдаги, жамиятдаги ўрни ўзига хос салмоқли ва такрорланмасдир. Ютуқларимизни, тараққиётимиз салмоғини кўп жиҳатдан ана шу ўрин белгилайди. Бинобарин, хотин-қизларга эътибор, улар ўртасида тарғибот-ташвиқот ишларини намунали йўлга қўйиш, ҳар қандай талаб-эҳтиёжларини имкони борича қондириш, арз-шикоятларига қулоқ солиш ҳозирги пайтда рўй бераётган нохуш ҳолларнинг олдини олишда катта аҳамиятга эга. Буни партия, совет, касаба союз органлари ҳеч қачон унутмасликлари зарур.

Онага, аёлга, меҳнаткаш инсонга ғамхўр ва меҳрибон бўлайлик, уларнинг қадр-қимматини осмон қадар кўтарайлик!

ҚАРДОШЛИК ҚОНУНИГА БИНОАН

ҚОЙИЛ ҚИЛИБ, ҚОЙИЛ ҚОЛДИРИБ

ОЗАРБАЙЖОН ДАЛАЛАРИНИ КЕЗГАНДА

Аввал хабар берганимиздек, ўтган ҳафта Ўзбекистон ССР ўзаро текшириш бригадаси аъзолари Озарбайжон республикаси дала ва фермаларини кўздан кечирдилар. Махсус мухбиримиз ана шу сафар таассуротлари ҳақида ёзади.

Каспий денгизи соҳилида жойлашган республика тупроғига оёқ қўйганимиздан сўнг саноқли дақиқалар ўтгач пахтакор районлар сари жўнаб кетдик. Олтин қўлли деҳқонларни мўл ҳосил учун курашнинг қизғин нуқталарида учратдик. Озарбайжон пахтакорлари, соҳибкорлари, боғбонлари ва чорвадорлари Бутуниттифоқ партия XIX конференцияси қарорларини дилларига жо этиб ишлаётган бир паллада улар билан бақамти мулоқотда бўлдик.

Аввалдан айтиб қўя қолай: бу республикада жорий йилда барча экинлардан мўл, баракали ҳосил яратилмоқда. Бўлиқ ғўза пайкаллари, шода-шода кўсаклар пахтакор ўлка вакилларини қувонтириб юборди. Тасаввур қилинг: ўзбекистонликлар ташриф буюрган Жданов, Ағжабеди, Ағдам, Барда, Мирбашир ва Евлах районлари пахтазорлари бегона ўтдан асосан холи. Бунга деҳқонларнинг фидокорона ва зарбдор меҳнати туфайли эришилмоқда.

Мана, Жданов районидаги «Партия XXIII съезди» колхозининг Қорёғди Таҳмазов бошлиқ бригадаси даласидамиз. Биринчи учрашув, илк танишув ва дастлабки мунозаралар. Даланинг шундоққина ёқасидаги шиорга кўзимиз тушади: «Парвоз қилмоқчимисан, заминга эгил!». Нақадар содда, лекин салмоқдор ибора бу! Қадрдон тупроққа таъзим қилиб довруғ таратаётган захматкаш деҳқонларнинг қандай ишлаётганликларини даланинг ўзи айтиб турибди. Бригада ўтган йили йиллик планни 170 процентга уддалабди. Бу йил ҳосилдорликни гектар ҳисобига 36 центнерга етказиш коллективнинг дил муддаоси.

Тупроқ унумдор, сув мўл. Ана шундай шароитда бўлиқ ҳосил яратаётган азамат пахтакорлар билан ўзаро суҳбатда бир нарсани илғадик: улар мамлакатнинг асосий пахта конидан келган вакиллардан кўпроқ фикр-мулоҳаза олишга, шу тариқа бебаҳо тажрибани ўз мулкларига айлантиришга интилишарди. Зар қадрини эса заргар билади. Пайкалнинг ўртасигача пиёда бориб келган асл деҳқон — нафақат Бухоро областида, балки бутун республикада ном қозонган пахтакор, Ромитан районидаги Нариманов номли совхоз бригадаси бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Истам Турсунов синчков кўзларини экинга қадаб дейди:

— Чакки ишламабсизлар, барака топинглар! Қарийб қирқ центнердан ҳосил кўтарса бўлади. Ҳозирги вазифа ғўзанинг ён шохларини чилпиш, экин тагини яна бир бор юмшатишдан иборат.

Бу маслаҳатни нафақат бригада бошлиғи, айни пайтда хўжалик ва район мутахассислари ҳам ён дафтарларига ёзиб қўйдилар. Худди шундай қайд республика «Коммунист» газетасининг ўз мухбири Рафиқ Гасанов дафтарчасига ҳам битилди. Ҳа, нима бўлса ҳам деҳқон деҳқон-да: бир қарашда ғўзанинг иссиқ-совуғига баҳо берди. Бу кўзлар пахта битадиган далаларда пишиб кетган.

Ўзаро текшириш бригадаси аъзолари орасида Ўрта Осиё қишлоқ хўжалиги экономикаси илмий-тадқиқот институти директори ўринбосари, иқтисод фанлари доктори, профессор Ф. Қ. Қаюмов ҳам борлигини Ағжабеди районидаги мутахассислар олдиндан билишаркан. Шунинг учун ағжабедиликлар Фаворис Қодировичдан хўжалик ҳисоби ҳақида маъруза қилиб беришни сўрашди. Шаумян номли колхоз даласи ёнгинасида билимдон мутахассис галдаги сабоқни бошлаб юборди. Гурунг қизиб кетди. Устма-уст саволлар. Профессор колхоз раисаси Малоҳат Аббосова ва бригада бошлиғи Намоз Намозовдан меҳнатга ҳақ тўлаш фонди ҳақида сўради. Иқтисодий ислоҳотнинг бугунги талабларини тушунтирди. Қўшни Жданов район партия комитетининг биринчи секретари Муршид Магамед ўғли Азимов меҳмонлардан ажралишни истамай шу ерга келганди. У киши ҳам баҳсга қўшилиб кетди, иқтисодчи олимдан пахтанинг харид нархларини ошириш масаласи қай тарзда ҳал қилинаётганини сўраб суриштирди.

Қандай ажойиб ҳикмат бор қардошларнинг бу мулоқотида! Нимаики билсанг айтасан, бу билан тажриба қиммати тушмайди, аксинча унинг самарадорлиги ошади. Айни пайтда кўп нарсани бисотга олиш мумкин. Ҳидоят Мирзоев директорлик қилаётган узумчилик совхозига қадам қўйганимизда юртимизнинг хушовоз хонандаси Насиба Абдуллаеванинг Хоразм оҳангларидаги «Қоракўз» қўшиғи янграб кетди. Ўзбекча миллий либос кийган озарбайжон қизлари рақсга тушганларида бу эътибордан барчанинг дили яйради.

Токзор ичра юрамиз, 1.300 гектар ерда ширин-шакар неъмат яратилаяпти. Соҳибкорлар узумнинг Табриз, Ркацтели навлари қаторида Ҳусайни, Нимранг, Каттақўрғони каби хилларини кўпайтиришаётганини айтганларида қалбимизнинг қатида алланечук туйғу сездик. Ўзбек тупроғида яратилган навларнинг номларини озарбайжон талаффузида ифода этишганида ниманидир ҳис қилдик. Ҳа, бу серқуёш диёримизга, унинг меҳнаткаш халқига ҳурмат, муҳаббат белгиси эди. Советлар диёрини ягона Ватан, умумий уй деб ҳисоблаган қардошларнинг ана шу ҳамкорлигидан ҳам қиммат нарса бормикан? Биз бу туйғуни Мирбашир районидаги «Ўзбекистон» колхози сутчилик фермасига борганимизда айниқса тиниқроқ илғадик. Қаранг, Озарбайжон тупроғидаги колхоз «Ўзбекистон» деб аталади. Халқ депутатлари Хонқа район Совети ижроия комитети раиси Отахон Ҳакимов «Ўз хўжалигимиз»ни синчиклаб кўздан ўтказди. Чорвадорларга яратилган шароит билан қизиқди. Қашқадарё областидан келган вакил — Усмон Юсупов районидаги Ғафур Ғулом номли давлат наслчилик заводи директори Мамат Жумақуловни чорвадорлар саволга кўмиб ташлашди. Қатор йиллардан буён Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиб бўлаётган бу коллектив раҳбари наслчилик заводида қарийб 60 минг қўй боқилишини айтганида мезбонлар «Эҳ-ҳе, бутун районнинг қўйи-я!» деб ҳайратга тушдилар. Мамат ака колхоз бош зоотехниги Ризо Маҳмудов билан чорвадорчасига суҳбат қурди. Етиштирилаётган маҳсулот бирлигига сарфланадиган озуқа бирлиги, рентабеллик омиллари ўзаро ҳангоманинг асосий мавзуи бўлди. Аниқланишича, мазкур фермада осеминаторнинг иш ҳақи оклад шаклида тўланаркан, яъни у олинган наслга боғлиқ эмас экан. Ўзбекистонлик мутахассислар соғлом бузоқ олишни яхшилаш мақсадида ходимлар меҳнатини пировард натижага қараб рағбатлантиришни тавсия этишганида ҳамма бу фикрга бажонидил қўшилди. Бинобарин, ибратли тажриба яна бир жойга ўрнашди. Ҳали буни қўшни хўжаликлар ҳам ўрганишлари турган гап. Негаки, Мирбаширда ёнма-ён колхозларнинг ҳамкорлиги ҳавас қилса арзигулик.

Биз «Ўзбекистон» колхозидан чиқиб ҳаял ўтмай «Париж Коммунаси» колхозига етиб келдик. Бу ерда маҳаллий арманлар яшашади ва ишлашади. Бегим-саров қишлоқ Совети территориясидаги мазкур колхоз правлениесига Эдуард Арамович Есоян раислик қилади. Партком секретари Юрий Арменакович Агажанян. Икки мингга яқин аҳоли бор. 965 гектар ерда ғўза ўстиришаяпти. Ҳосилдорликни 29,6 центнерга етказмоқчи. Далада ишлаётган деҳқонлар билан суҳбатлашамиз. Табиийки, Тоғли Қорабоғ автоном областидаги воқеалар ҳақида сўз кетади. Улар жўровоз бўлиб шундай дейишди.

— Биз шу ерда ўсдик, шу ерда яшаймиз. Озарбайжон халқидан миннатдормиз. Ҳаммамиз бир оила.

Бу гаплар юракдан айтилаётганди. Ҳеч қандай махсус тайёргарлик йўқ эди. «Ишонинг бизга, сўзларимиз самимий», — юзлари офтобда қорайган пахтакорларнинг кўзларидан шу гапни уқдик.

— Ёшим эллик иккига борди, — дейди Ю. Агажанян. — Эсимни шу заминда танидим. Озар биродарларимиз билан талашадиган нарсамиз йўқ. Мана сиз — ўзбеклар. Пахта етиштириш бўйича мусобақа туфайли шунча йўлдан келибсизлар. Раҳмат сизларга! Қани энди ҳаммамиз ҳам шундай аҳил-иноқ яшасак...

Ҳа, бу дўстликнинг ришталари мустаҳкам. Севил Казиева номли колхоздаги музейда бўлганимизда халқларимиз ўртасидаги ҳамкорликнинг таржимаи ҳолидан саҳифалар ўқигандай бўлдик. Музей ҳам Севил Казиева номи билан аталади. Озарбайжонлик турсунойчи механизатор йигирма икки ёшида мамлакатга танилиб улгурган экан. Тошкентда бир неча бор бўлган, ўзбек пахтакорлари тажрибасини ўрганган. Музейда Ўзбекистонда чиқадиган газеталарнинг айрим сонлари турибди. Уларда Севил ҳақида мақолалар, суратлар. Лекин айни ғайрат-шижоатга тўлган бир пайтда сочини трактор мотори тортиб кетади, бу эса фожиа билан тугайди. Уй-музей ҳовлисига ўрнатилган ҳайкалдан С. Казиева нақадар гўзал қиз бўлганини билиш мумкин. У қадрдон ғўзаси атрофида парвона ўлароқ шеърлар битарди. Қўлёзмалари бугун музейда тўтиёдек эъзозланмоқда. Бизга машҳур механизаторнинг жияни — Севил Казиевани таништиришди. Нафақат исми шарифи, ҳатто қошу кўзлари ҳам, қалин сочлари ҳам холасини эслатарди. Кичик Севиль ҳам шеърлар ёзаркан. «Она диёрим — шуҳратим, шоним» — янги ёзган шеъридаги шу сатрлар ёдимизда муҳрланиб қолди. Элликқалъа районидаги Ленин номли колхоз правлениеси раиси Ботирбой Матниёзов хотиралар дафтарига дил сўзларини битди. Икки халқ ўртасидаги дўстлик, биродарлик янада давом этажагини ёзди.

Барда районидаги пахтакорлари бу йил 100 минг тонналик оқ олтин хирмони учун курашмоқдалар. «Коммунизм» колхозига бизни райкомнинг биринчи котиби Аҳад Алиевич Керимов бошлаб борди. Хўжалик 1.830 гектар ерга чигит экккан. Унинг ёнидаги Ази Аслонов номли колхозда эса 1.312 гектарлик пахта даласида мўл ҳосил етилаяпти. Колхоз раиси Воҳид Қулиевдан сўраймиз.

— Эришилаётган ютуқларингизнинг боиси нимада?

— Инсон омилини фаоллаштирувимизда, — деди ва уфқларга туташиб кетган дала адоғидаги янги тушган уйларни кўрсатди. — «Гулгезли» деб аталган посёлкамиз қад ростлаяпти. Уни кўрган одамлар колхозга киришга кўпроқ ариза беришаяпти.

Биз шундай таклиф қилдик: ҳеч бир огоҳлантиришсиз посёлкада битган янги уйлардан бирига кириб борамиз. Ҳаётнинг ўзи қандай— шундайлигича назар ташлаймиз. Худди шундай қилдик. Хонадон соҳиби Анвар Ҳусеинов аввалига кутилмаган меҳмонлардан бироз ажабланди. Мақсадимизни билгач ичкарига таклиф қилди. Ўзи колхозчи экан. Уйга яқинда кўчиб киришибди. Хоналар бир-биридан шинам, ораста. Уй бекаси муздек айрондан қуйди. Бу ерда яшаш учун ҳамма нарса муҳайё. Қурилиш комплекс олиб борилаяпти. Одамлар бу ғамхўрликдан миннатдор.

Биз Барда районида янги гап эшитдик. Мазкур маскан пахтакорлари Ўзбекистондаги Янгийўл райони оқ олтин усталари билан социалистик мусобақа юзасидан шартнома имзолашганига эллик йил тўлибди. Ярим аср мобайнида беллашув катта самаралар берди. Икки район деҳқонларининг беллашуви кенг қулам, янгича маъно касб этди, муттасил бойиб келди. Ўзаро текшириш бригадаси раҳбари, Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитети раиси ўринбосари А. Икромов республикамиз вакиллари иши якуни ҳақида Бокуда Озарбайжон раҳбарларига гапириб берганида даладаги бугунги жўшқин ҳаётнинг ҳақиқий манзарасини тасвирлади. Янгича нигоҳ билан берилган баҳо эди бу. Ундан озар биродарларимиз бениҳоя хурсанд бўлдилар. Алмашлаб экишни изчил жорий этиш, шу йўл билан вилтга қарши ўт очиш лозимлиги изҳор этилди. Ерларни экишга тайёрлашдаги нуқсонлар ҳозир ҳам ўзини кўрсатиб турганлиги айтилди. Чигит навларини янгилаб бориш тавсия қилинди. Дўстона билдирилган маслаҳатларни қардошларимиз бажонидил қабул этишди.

Озарбайжоннинг сўлим табиати бетакрор. Унинг хушманзара манзиллари кўзни қувонтиради. Бу диёрни янада файзли, янада гўзал юртга айлантириш учун фидокорона тер тўкаётганлар агросаноат комплексининг азамат ходимларидир. Уларнинг меҳнат таржимаи ҳолига янгидан-янги саҳифалар битилаверсин!

Ш. ЖАББОРОВ,
Тошкент—Боку—Тошкент.

ДЕҲҚОНЧИЛИК АХБОРОТИ

ОЛТИНКЎЛ

Бу йил ҳар гектар ердан 40 центнердан пахта етиштирамиз! — Калинин номли колхоздан Набижон Йўлбарсов бошлиқ бригада деҳқонларининг шиори шундай. 75 гектарда ғўза илғорлар тажрибаси асосида серҳосил қилиб ўстирилмоқда.

— Барча майдонларга Ф-108 нав чигит эккандик, маҳаллий шароитда бўлиқ ривожланаяпти, — дейди моҳир бригадир, Ленин ордени ва Меҳнат Қизил Байроқ ордени соҳиби Н. Йўлбарсов. — Бугунга қадар қатор ораларига 6 марта ишлов берилди, ниҳоллар 3 маротаба суғорилди. Парваришни йиғим-теримгача бўшаштирмаймиз.

Бригадада ғўзани чеканкалаш илғорлар қаторида тугалланди. Д. Қодиров, О. Олимов, Ў. Қобилов, О. Эргашев каби сувчилар, С. Исмоилова, Р. Абдувалиева, М. Ботирова, Ф. Халилова сингари колхозчилар ҳар тупни авайлаб-асраб, ҳосилга ҳосил қўшишда куч-қувватларини аямаяптилар.

М. Абдуллаев.

АМУДАРЁ

Районда терим техникаси воситаларини мавсумга сифатли шайлашга катта эътибор берилмоқда. Ремонт-ишлаб чиқариш корхонаси коллективи бу борада хўжаликларга яқиндан ёрдам кўрсатаяпти. Ҳозиргача корхонада 234 та зангори кемадан 200 таси ишга тахт қилинди. Ремонт ишларида Зариф Сеитназаров, Назирбой Абдураҳмонов, Шеримбат Худоёров, Сафар Янгибоев, Саид Ўтамуродов каби слесарь, токар ва пайвандчилар актив қатнашмоқдалар. Корхонанинг цех ва участкаларида меҳнат мусобақаси тобора қизитилаяпти. Бу терим машина-механизмлари ремонтини тезлаштириш имконини бераётир.

Н. Тўрабоев.

КОСМИК ВАХТАДА

Учишни бошқариш маркази, 9 август. (ТАСС). Владимир Титов билан Муса Манаров «Прогресс-37» автомат транспорт кемасидаги ишларни ниҳоясига етказмоқдалар. Бугун космонавтлар юкларни тушириб олишда якунловчи ишларни бажарадилар ҳамда кеманинг бўшаб қолган бўлмасини ишлаб бўлган ускуналар билан тўлдира бошлайдилар.

Станциянинг бирлашган мотор қурилмаси бакларига ёқилғи ҳайдаш давом этмоқда. Бу ишлар учишни бошқариш марказидан берилаётган командаларга мувофиқ бажарилмоқда ва экипаж томонидан назорат қилинмоқда.

«Прогресс-37» кемасининг моторларидан фойдаланиб, учувчи бошқарадиган «Мир» комплексининг орбитаси тўғрилаб қўйилди. Ҳозирги вақтда унинг параметрлари қуйидагича:

— Ер юзидан энг кўп олислиги — 375 километр;

— Ер юзидан энг кам олислиги — 355 километр;

— Айланиш даври — 91,6 минут;

— Оғиши — 51,6 градус;

Телеметрлик ахборот маълумотларига ва экипажнинг докладларига кўра учиш нормал ўтмоқда. Владимир Титов билан Муса Манаров ўзларини яхши ҳис қилмоқдалар.

ОЗИҚ-ОВҚАТ ТАЪМИНОТИ БЎҒИНЛАРИ

УЗУМ ВА МАЙИЗ ҲАҚИДА ҲАҚИҚАТ

Киров номли колхоз раиси, халқ депутатлари Самарқанд район Совети депутати, Меҳнат Қизил Байроқ орденли Баҳрилло НОСИРОВ ютуқлар ва муаммолар ҳақида ҳикоя қилади

Сочак узуми ва майизи етти иқлимга манзур. Бир пайтлар узумчиликда донг таратган илғорлар Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган юксак номга ҳам сазовор бўлишган. Ҳозир ҳамма гап ана шу шуҳратни, ҳурмат-эътиборни сақлаш, бор имкониятларни ишга солиб, узумчиликни янада ривожлантириш ва сифатли майиз тайёрлашга қаратилган.

Мамлакатимизда қуруқ меваларга талаб-эҳтиёж йил сайин ошиб бораётир. Бозорларда уларнинг нархи қиммат. Майиз масаласида аҳвол қандай? Майизни мамлакатимизга асосан Ўрта Осиё республикалари, жумладан районимиз ва бизнинг колхозимиз етказиб беришади. Истиқболли, серҳосил, хўраки ва майизбоп токлар тобора кўпайтирилмоқда.

Мен колхозни қабул қилганимда асосий майдонлар парча-парча эди. 90 процент токзорларда ишлар асосан қўл кучи билан амалга оширилар, ҳосилдорлик ҳам гектар бошига 70—80 центнердан ошмас эди. 1971 йилда колхоз давлатга 83 тонна майиз сотди. Ёки хўжалик узумчилик ва майизчиликдан 400 минг сўм даромад қилди. Ўша пайтларда майизнинг давлат харид нархи 1 сўму 30 тийин эди.

1973 йилда ўша йилларда колхоз бош агрономи бўлиб ишлаган марҳум Туйғун Саломов билан бутун токларимизни 10 йилга мўлжаллаб реконструкция қилиш режасини тузиб чиқдик. 1974 йилнинг баҳорида халқ депутатлари район Совети ижроия комитети бизнинг планимизни тасдиқлаб берди.

Хўжалигимизнинг планига зарар етказмаган ҳолда, ўз имкониятимиз ҳисобга олиниб, токзорлар бирин-кетин реконструкция қилина бошланди. Шу йилнинг ўзида ҳам 13 гектар майдондаги ана шундай токлар қўпориб чиқарилди. Ҳозир 2, 4, 7, 8-бригадаларда 30 гектар атрофида эски токзорлар борки, уларда асосий иш қўл кучи билан амалга оширилади. Бу эса узум таннархи бирмунча қимматлашувига олиб келади.

Ток экиладиган майдонлар кафтдек текис бўлиши керак. Шунинг учун биз эски, камҳосил токларни чиқариб ташлаб, ўша йили текислаб, сабзавот кўчатлари ўтқазамиз. Экиннинг суғорилишини қаттиқ назорат қиламиз. Бирор ерда сув кўллаб қолса, келгуси йил ана шу майдонларни яна скрейперлар ёрдамида текислаймиз. Ток кўчатлари сувга тўйиб қониши, оби ҳаёт эгатлардан равон оқиши лозим.

Дастлабки реконструкция йилларида оқ кишмиш навли токларни бироз қияроқ майдонларга ҳам ўтказиб кўрдик. Ток кўчатлари сувга унчалик қонмади. Натижада ҳосилдорлик биз кўзлагандек бўлмади.

Совхозлар зонасида эски токлар таъмирланса, ўша йилнинг ўзида янги ток кўчатлари ўтқазилади. Нега десангиз, уларда токлар симбағазга кўтарилади. Лекин майиз қиламан деган соҳибкор токни ерда ўстиргани маъқулроқ. Захлатиб суғорилса, ток новдалари ғовлаб кетади. Натижада узум бошларига шамол тегмайди. Ғўра димиққандан кейин кул касали билан зарарланади. Кейинги беш йил ичида олдинги йилларда йўл қўйилган нуқсонларимизни ҳам бартараф этмоқдамиз.

Рафиқ Раупов бошлиқ бригадада 5,5 гектар, Шоди Сиддиқов бошлиқ бригадада бир қисм токлар қияроқ ерда ўтқазилган. Биз реконструкция ишларини хўжаликда бир марта батамом тугатгандан сўнг ана шу майдонларни ҳам таъмирлаб, ерларни янада равонлаштириб, оқ ва қора кишмиш навли ток кўчатлари ўтқазамиз. Нега десангиз бу майдондаги токлар сувга яхши қонмаяпти, натижада узум доналари етилмаяпти.

Таъмирлашни бошлаганимизда хўжалигимиз деҳқонларининг оғир меҳнатини енгиллаштириб, асосий ишни техника зиммасига юклатишга эътиборни қаратган эдик. Токлар пуштаси 3—4 марта қўлда чопиларди. Ҳозирги пайтда эса 70—75 процент иш техника зиммасига юклатилган. Колхозчилар ток новдаларини кесиш, очиш, тагини олиш ишларини бажаришади.

Биз 1978—79 йилларда колхознинг 8-бригадасида 13 гектар майдондаги кишмиш навли ток новдаларини симбағазга кўтардик. Лекин узум ғужумлари сийрак, доналари эса майда бўлди. Шундан кейин шпалерларни чиқариб ташладик. Айни пайтда ана шу майдондаги токлардан юқори ҳосил етиштираётирмиз. Деҳқонларимиз бу соҳада бой тажрибага эга. Улар бор маҳоратларини ишга солиб, соҳибкорга хос меҳнат қиладилар. Кейинги йилларда техникадан омилкорлик билан фойдаланиш туфайли ҳосилдорлик ҳам йил сайин ошиб бораётир.

Биз токзор барпо этилган майдонларга биринчи йил помидор кўчатлари ўтқазамиз. Нега десангиз помидор экинига йил давомида сув ва шарбат оқизилади. Культивация, ишлов бериш сурункали ўтказилади. Бу эса ўтқазилган ток қаламчаларини бир текис кўкартириб олиш имконини яратади. Иккинчи йилда эса хашаки ва ош лавлаги етиштирамиз. Бу ҳам яхши натижа бермоқда. Учинчи йилда эса эртаги карам, бодринг ўтқазилади. Йилнинг ярмига келиб ана шу майдондаги экин ҳосили тўлиқ йиғиштириб олинади. Ток новдалари авж билан ўсади. Дастлабки йиллар токка яхши эътибор берилган бригадаларда илк узум ҳам олинади. Келгуси йилдан бошлаб эса ҳар гектар майдон 30—40 центнердан ва ундан зиёд узум беради.

Дастурхонимиз турли неъматларга доим тўкин бўлиши яхши. Она еримизнинг ҳар қаричини саховат конига айлантириш йўлида ғайрат кўрсатаётган деҳқонларга ҳар томонлама қулай шароит яратиб бериш зарур. Тайёрлов, қайта ишлаш корхоналарининг раҳбарлари етиштирилган ноз-неъматларни қабул қилишни одатда пайсалга соладилар.

Узумчилик ва майизчиликда кўпгина муаммолар бор. Биз етиштираётган майизнинг давлат харид нархи бирмунга арзон. Кейинги йилларда майизнинг давлат нархи бирмунча кўтарилди. Лекин бу ҳали ҳам соҳибкорларимиз кўнглидагидек эмас. Нега десангиз узум ва майиз етиштириш ниҳоятда сермеҳнат, сермашаққат иш.

Ўн иккинчи беш йилликнинг биринчи йилида хўжалигимиз соҳибкорлари узумчиликда қувончли натижаларни қўлга киритдилар. 3.400 тонна ўрнига 4.700 тонна ширин-шакар узум тайёрланди, унинг 1.000 тоннаси давлатга сотилди, қолгани майизга ташланиб, давлатга 800 тоннадан зиёд ана шундай неъмат етказиб берилди. Хўжалигимиз соҳибкорлари узумчилик ва майизчиликдан 2 миллион 200 минг сўм даромад қилишди. Ёки колхозимизда ўша йили 4 миллион 430 минг сўмлик қишлоқ хўжалиги ҳамда чорвачилик маҳсулотлари етиштирилди.

Майизчилик биз учун даромад манбаига айланиб бормоқда. Беш йилликнинг илк йилида етиштирилган узумнинг ҳар центнери кўзда тутилган 27 сўм ўрнига 22 сўмга тўғри келди. Ёки ҳар гектар токзордан пландаги 3.553 сўм ўрнига 5.574 сўм даромад қилдик. Ҳар гектардан олинган узум 83,8 центнер ўрнига 126,4 центнерни ташкил қилди.

Соҳибкорларимиз ўтган йили ҳам узум ва майиз етиштиришда ажойиб натижаларни қўлга киритдилар. Давлатга 419 тонна ўрнига 600 тонна сифатли майиз етказиб берилди. Бу кўрсаткичдан ҳам анча ўзиб кетишимиз мумкин эди. Афсуски, ёғингарчиликнинг кўп бўлиши токларнинг шўр билан касалланишига олиб келди, ҳар гектар ҳисобига 10 центнер узум нобуд бўлди. Лекин шунга қарамай токзорлар ҳосилдорлиги гектар ҳисобига 117 центнерга етди.

Шуни таъкидлаш лозимки, ичкиликбозлик ва алкоголизмни бартараф этиш тўғрисидаги қарорларга амалий иш билан жавоб бердик. Шу йиллар ичида винобоп токзорлар таъмирланди ва майизбоп ҳамда хўраки навлар билан алмаштирилди. 1990 йилгача бу иш барча майдонларда тугалланади.

Кейинги йилларда майизжойлар икки баравар кўпайтирилди. Узум қуритишнинг илғор технологияси ва тажрибасидан фойдаланилмоқда. Айрим хўжаликларда янги узилган узум бетон ёки асфальт қилинган майдонларга ташланадики, бу яхши самара бермайди. Ота-боболаримиз қадим-қадимдан ерни кафтдек текислаб, арпа ёки буғдой сомони билан суваб, ўша ерга узум ташлаб қуритишган. Биз ана шу асосда иш олиб бормоқдамиз. Агар майизжой ўйдим-чуқур бўлса, ўша ерга тушган узумнинг қуриши чўзилади, улар қуриганча текис жойдагиларининг сифати бузилиб кетади. Асфальт ёки бетонга ташланган узумнинг айрим ёрилган доналари шираси бошқаларига таъсир қилиб, майизнинг сифатини бузади. Сувалган жойга ташланганда эса шикастланган узумнинг ширасини ер тортиб олади ва бошқа доналарга сира таъсир қилмайди.

Хўжалигимизда 383 гектар токзор бўлиб, шунинг 354 гектари ҳосилли майдонлар. Жумладан оқ ва қора кишмиш навли токлар 260 гектар, винобопи эса 16,5 гектар, қолган майдонлар хўраки навлардир.

Биз конференция материалларидан руҳланиб, хуштаъм ва сифатли майизни янада кўп тайёрлашга ҳаракат қилмоқдамиз. Маълумки, у ғоят шифобахш неъмат. Лекин давлат харид нархи ҳар қандай шоколадникидан паст. Хўш, ана шу муаммони ҳал этиш пайти келмадими? Бу ҳақда жиддий ўйлаб кўриш лозим . Чунки не-не машаққатлар эвазига етиштирган ҳосилидан соҳибкор тўла баҳраманд бўлсин. Ана шунда у ўз меҳнатига янада меҳр қўйиб, аъло навли, асалдан ҳам тотли узум ва майиз етиштиради.

Ишкомларда етиштирилган ҳосил далада қолиб кетмаслиги лозим. Унинг сифатини бузмасдан, истеъмолчилар таъбини хира қилмасдан, ўз вақтида топширишга эришмоқ керак. Афсуски, узумни майизга босиш пайтида ёғингарчилик бўлади. Ана шунда қуритиш чўзилади, маҳсулот сифати ёмонлашади. Айниқса 1982 йилда ва ўтган йили ёмғир кўп ёғди. Бундай пайтда бизда полиэтилен плёнкалар етишмайди. Агар йиғим-терим пайтида бу ишга мутасадди ташкилотлар етарли миқдорда плёнка беришса, қуритилаётган узумнинг устини ёпган бўлардик.

Майизчиликда муаммолар анчагина. Булар соҳибкорни ташвишга солмоқда. 32 гектар ерни суваш лозим. Бу ишни 25 июлдан 5 августгача тугатиш шарт. Сомон муаммоси бизни доим ташвишга солаяпти. Ортиқча еримиз йўқ — бошоқли дон эколмаймиз. Ана шу майдонга эса кам деганда 100 тонна арпа ва буғдой сомони кетади. Соҳибкорларимиз ҳар йили май ойидан бошлаб арра қириндилари йиғишга мажбур бўлишмоқда. Қўшни Советобод райони ҳамда Қашқадарё областининг ғаллачилик совхозларида ўриб олинган майдонлардаги сомонларни грабил билан йиғиштириб, майизжойга ишлатишмоқда. Баъзан чорва молларининг нўшхўрдлари арра қириндилари билан аралаштирилиб сувалмоқда. Майизжой қанча сифатли бўлса, майиз ҳам сифатли чиқади. Бу кўп йиллик тажрибада исботланган.

Бир пайтлар узум узулиб, кажаваларга солиниб, майизжойга етказиб бериларди. Яшикларда узум сифати эса бузилади. Биз ота-боболаримиз удумига амал қилган ҳолда Самарқанддаги тара заводидан фанер бочкаларни олиб, узумни ўшанда ташимоқдамиз. Ҳар биридан 2—3 йил ва ундан кўпроқ вақт фойдаланилмоқда. Шу йилнинг ўзида ҳам ана шундай бочкалардан 400 тасининг ҳар бирини 2 сўму 75 тийиндан сотиб олдик.

Токзорларимиз саховати бу йил ҳар қачонгидан баракали. Биз 3.550 тонна ўрнига 4.500 тонна ширин-шакар узум етиштирамиз, 600 тонна ўрнига 800 тонна сифатли майиз сотамиз. 753 тонна узум шаҳарликлар дастурхонига ва қайта ишлаш корхоналарига етказиб берилади. Колхозимиз далаларида етиштирилаётган узум шираси баландлиги туфайли у харидоргир: Самарқандда ҳам, Москва, Ленинградда ҳам, қолаверса Узоқ Шарқда ҳам истеъмолчилари кўп.

Колхозимизда узумни обжўш қилиш ва офтоби майизлар тайёрлашга алоҳида аҳамият берилмоқда. 1980 йилгача обжўши майизга эътибор катта эди. Ҳар йили 20—25 процент узум обжўш қилинарди. Ерларимизни текислаш туфайли якка дарахтлар чиқариб ташланди. Нега десангиз, обжўши майиз қилинганда ёнилғи муаммоси соҳибкорларимизни анча қийнаб қўймоқда. Механикларимиз мослама яратиб форсунка, пуркагич ясашди. Лекин солярка масаласи кўндаланг бўлиб турибди. Ана шу муаммолар ҳал этилса, обжўши майиз тайёрлаш йўлга қўйиларди. Чунки офтобига нисбатан обжўши бир неча кун тез қурийди, майизни ёғин-сочинга қолдирмасдан йиғиштириб олиш мумкин.

Шу йилнинг 24—25 августидан узум узишни бошлаб юборамиз. Бу пайтда узилгани 16—18 кунда қурийди. 10 сентябрда узилгани эса энг яқини билан 25 кунда йиғиштириб олинади. Кўпинча октябрь ойида ёғингарчилик бошланиб қолади. Обжўши майиз қилинганда узум 6—8 кунда қурийди. Ёнилғи масаласи ҳал этилганда хўраки навлардан майиз тайёрланган ва унинг ҳар бир килограммини 2 сўм 60 тийиндан сотган бўлардик.

Соҳибкорларимиз узум етиштиришни янада кўпайтириш ва 1990 йилга бориб гектар ҳисобига камида 200 центнердан ширин-шакар ҳосил олишни мўлжаллашмоқда. Бунинг учун ҳар гектарда туп сони тўлиқ бўлишини таъминламоқдамиз. Биз ана шу даврга келиб узум ва майиздан йилига камида 2,5 миллион сўм даромад олишни мақсад қилиб қўйганмиз. Бошқача айтганда, гектаридан, 6 минг сўм даромад кўрилади.

Дарвоқе, бундан ҳам зиёд даромад қилиш имконияти бор. 1986 йилда колхознинг 1-бригадасида бир гектар ердан 6.352 сўм, 2-бригада 7.822 сўм, 13-бригадада 7.478 сўм даромад олинди. Аслида эса буни 10—11 минг сўмга бемалол етказиш имконияти бор. Токзорлар 200 процентгача рентабеллик бериши мумкин. Бунинг учун нима қилиш керак? Кузда узилган узумни омборхоналарда сақлаш ва қиш пайтида шаҳар аҳолисига сотишни йўлга қўйиш лозим. Бу эса кони фойда. Соҳибкорларнинг қозони ҳам, чўмичи ҳам мойга тўлади.

Биз дастлабки қадамни қўйдик. Узунлиги 100 метр, эни 40 метрлик омборхона қурилишини бошладик. 400 квадрат метр ҳажмдаги бу иншоот пахсаси бир метрдан кам эмас. Чунки ёзда салқин, қишда эса иссиқ бўлади. Бу омборхонада мева, лимон, узум сақлаш ва халқимиз дастурхонини йилнинг тўрт фаслида ҳам ана шундай тансиқ неъматлар билан безаш мумкин.

Ўтган йилдан бошлаб узумчиликда ҳам звено ва оилавий пудрат йўлга қўйилди. Ҳозир 40 та оилавий звено ташкил этилган. Жами 180 та звенода чек дафтарчаси мавжуд. Иш ва харажатлар ўз вақтида ҳисоб-китоб қилиб борилмоқда. Йил якунида соҳибкорлар узумдан юқори ҳосил етиштириб, ҳар қачонгидан мўл ва сифатли майиз тайёрлаб, катта даромадни қўлга киритишади.

Ўн иккинчи беш йилликнинг учинчи йилида колхозимиз соҳибкорлари ўз зиммаларига олган мажбуриятларини ошириб бажариш йўлида барча имкониятлардан оқилона фойдаланмоқдалар. Дарвоқе, Сочак узуми ва майизи шуҳратига шуҳрат қўшиш, бу соҳадаги ютуқларни кенг оммалаштириш, айрим муаммоларни бартараф этиш халқимиз дастурхонини янада фаровон қилади.

Суҳбатни
Холиқ ҲАКИМОВ
ёзиб олди.

Қувондиқ Исломов ўттиз йилдан буён трактор рулини бошқаради. Шу йиллар мобайнида бой тажриба ва маҳорат орттирди. У айни кунларда Хатирчи районидаги Калинин номли колхоз озуқа ғарамларини кўпайтириш йўлида ғайрат кўрсатаяпти. Бу ерда беда ҳосилдорлиги гектарига 200 центнерни ташкил этаётир.

СУРАТЛАРДА: 1. Илғор механизатор Қувондиқ Исломов. 2. Ўрим авжида.

А. ЭЛМУРОДОВ фотолари.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

ЯРОСЛАВЛЬ. Маҳаллий таксопаркнинг машиналарни ижарга олган ҳайдовчилар бригадаси корхона кассасига дастлабки бадалларни топширдилар. Маъмурият билан тузилган шартнома уларга меҳнатни ташкил этишда катта мустақиллик берди. Масалан, энди машинани шаҳар чеккасидаги мажбурий жойга кўпинча бефойда ҳайдаб бориш зарурати қолмади. Энди машинани шахсий гаражда ҳам сақлаш мумкин. Молиявий ҳисоб-китоб ҳам соддалашди — пулни ҳафтада бир марта топшириш мумкин. «Ижарачиларга» белгиланган план одатдагига нисбатан кўп бўлса-да, шофёрлар ўз имкониятларини чамалаб кўриб бунга рози бўлдилар. Бундай шарт-шароитлар юксак профессионал маҳоратни — пассажирлар оқимини, техникани билишни талаб этади. Чунончи, моҳир ҳайдовчилар майда ремонт ишларини ўзлари бажарётганликлари туфайли сарф-харажатлар ҳам камайди.

* * *

ХЕРСОН. «Ивитос» илмий-технология кооперативи Херсон области фермалари меҳнаткашларига қўшимча озуқа сарфламай, чорвачилик маҳсулдорлигини оширишга ёрдам беради. Мазкур кооператив қишлоқ хўжалигига агрохимия хизмати марказий институтининг жанубий Украина территориал бўлими ҳузурида ташкил этилди. Кооператив колхозлар ва совхозлар билан тузилган шартномалар асосида жамоат чорвачилигини боқишнинг илмий асосланган рационларини тузиб беришни ўз зиммасига олади. Электрон ҳисоб машинаси хўжаликда қанча ем-хашак тайёрланганини ва унинг сифати асосида чорва молларининг ҳар бир группаси учун 10 кунлик «меню» тузиб беради. Бунда компьютер одатда фойдаланиладиган беш хил тўйимли озуқа ўрнига унинг 29 хилини рўйхатга олади. Бу ем-хашакдан янада омилкорлик билан фойдаланиб, ҳар бош чорва мол маҳсулдорлигини анча оширишга имкон беради.

* * *

БОКУ. Маҳаллий электр машинасозлиги заводида саломатлик мактаби иш бошлади. Боку курортология ва физиотерапия илмий тадқиқот институтининг врачлари жамоатчилик асосида завод ходимларига ғамхўрлик қила бошладилар. Улар ишчи ва хизматчиларга ўз маслаҳатлари билан ёрдам берадилар, беморларни қабул қиладилар, лекция ва суҳбатлар ўқийдилар. Корхонани социал ривожлантириш программасидаги бошқа йўналишлар ҳам рўёбга чиқарилмоқда: Боку шаҳри яқинида чўчқачилик фермаси қуриб битказилди. Завод ёрдамчи хўжалиги маҳсулотлари билан савдо қилувчи магазин очилди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми партия, совет ва хўжалик органларида кўп йил самарали ишлаганлиги учун Ўзбекистон Компартияси Урганч шаҳар комитетининг биринчи секретари ўртоқ Рустам Султоновни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

Ленинобод районидаги Олтинкўл» совхозида «Саликеш-1» қишлоқ хўжалиги кооперативи ташкил этилди. Унга ўн олти киши аъзо бўлди, А. Қурбоналиев раисликка сайланди. «Саликеш-1» совхоздан 200 гектарни ижарага олди, бу майдонларда шоли, беда, полиз экинлари ўстирилмоқда. Кооперативчилар кузда юқори ҳосил олишни кўзлашаяпти. Ўзаро шартномага кўра улар бу йил давлатга 545 тонна қирмизи дон, кўплаб бошқа маҳсулотлар сотишлари керак.

СУРАТДА: кооператив аъзоси — механик, ёш коммунист А. Қурбоналиев.

А. НАЙМУШИН фотоси. (ЎзТАГ).

ИСТЕЪМОЛ МОЛЛАРИ КЎПАЙМОҚДА

«Товарларни кўплаб ишлаб чиқаришга киришилсин, биринчи бўлиб ишлаб чиқарган кишилар мукофотлансин», «Союзпромвнедрения» Ўзбекистон филиалининг экспертлар кенгаши ана шундай қарор чиқарди. Хилма-хил рангдаги пластмассадан ясалган хўжалик буюмларини ишлаб чиқаришга рухсат этилди. Уларни ишлаб чиқаришни Оҳангарондаги қурилиш пластмассалари комбинати ўзлаштирди.

Экспертлар кенгаши ҳар кварталда мажлис ўтказади. Халқ истеъмоли моллари янги турларини ишлаб чиқаришга рухсат бериш ёки тақиқлаб қўйиш масалалари ҳал қилинади. Кенгаш составида Савдо, Енгил ва Маҳаллий саноат министрликларининг, етакчи бирлашма ва корхоналарнинг раҳбарлари бор.

— Бизнинг вазифамиз кенг истеъмол молларининг ишлаб чиқариш учун қулай хилини танлаб олишда ҳар бир корхонага ёрдам беришдан иборат, — дейди «Союзпромвнедрения» Ўзбекистон филиалининг директори М. Ражабова. — Бизнинг доимий ишлайдиган кўргазмамизга деярли 7 мингта ана шундай экспонат қўйилган. Корхона ўзига маъқул келган намунани танлаб олиб, уни ишлаб чиқаришни ўзлаштиради. Шундан кейингина эксперт кенгаши муҳокамасига ҳавола қилади. Бу ердаги ҳамма намуналар харидоргир маҳсулотлар турига киради: Шу сабабли савдо ташкилотлари уларнинг сотилишига кафолат беради.

ОТАНГ БИЛАН ФАХРЛАН

«Отам узоқ йиллар милиция органларида ишлаб келмоқда. Тошкент давлат университетининг ҳуқуқшунослик факультетини тамомлаган. У ҳамиша ҳаққоният учун курашиб келган. Ҳақиқатга эш бўлган. Отам ҳақида илгарилари газеталарда тез-тез ёзиб туришарди. Унинг суратини ҳам чоп этишган. Унинг кўпгина нишонлари ва мукофотлари бор.

Мана иккинчи йилки, отамнинг боши туҳматлардан чиқмай қолди. Уни вазифасидан бўшатишди. Ҳатто, озодликдан маҳрум ҳам қилмоқчи бўлишди. Лекин бўйнига айб қўйишолмади. Ҳозир ҳам уни тез-тез бошлиқлар йўқлаб туришади. Уйга чақириқ қоғозлари юборишади. Отам уйдан чиқиб кетаётганида онам йиғлаб қолади. «Отангни қамаб қўйишади», — деб қўрқади. «Нима бўлди ўзи. Нега отамни ишдан бўшатишди!» — деб сўрасам, «Отангнинг душманлари бор. Унга туҳмат қилмоқдалар»,— дейди онам.

Лекин мен отамнинг айбсизлигига ишонаман! Мен у билан фахрланаман. Ҳақиқий инсон деб ҳисоблайман. «Коммунист» фильмини кўргандим. Отам шу фильм қаҳрамонига жуда-жуда ўхшаб кетади. У ҳеч қачон, ҳеч кимдан қўрқмайди. Ўз эътиқодини ҳимоя қилади.

Шунга қарамай мен барибир жуда қўрқаман. Отамнинг душманлари уни қамаб қўйишса-чи! Кўпинча онам: «Нега сиз уларга илашиб қолдингиз!» — деб отамни койийди. Отам эса ҳар сафар: «Мен нимадан қўрқишим керак. Ҳеч нимада айбим йўқ. Нега энди мен улардан кечирим сўрашим керак экан!» — деб жавоб қайтаради.

Мени бир савол қийнамоқда. Отам яхши ўқиганди, ҳамиша ҳалол бўлганди, нега энди уни таъқиб қилишмоқда!

Сабрсизлик билан жавобини кутаман. Тошкент шаҳридаги 19-мактабнинг 10-синф ўқувчиси Ҳайтенова Дилфуза».

Бу мактубга Ўзбекистон ССРдаги ўз мухбиримиз Мирзааҳмад АЛИМОВ жавоб беради:

Салом Дилфуза!

Хатингга жавоб ёзиш учун менга бир ёки икки ой эмас, бутун бир йил керак бўлди. Жавобни бунчалик кеч ёзаётганлигим, отангнинг айбсизлиги ва ҳалоллигига шубҳаланганлигимдан эмас. Менга бошқа нарса азоб берарди. Нега энди бугунги кунга келиб қатъиятли, бир сўзли, ўз ишига меҳри баланд кишилар кўпроқ Ўзбекистонда, қолаверса нафақат бизнинг республикада ўзларини таҳқирлашлардан ҳимоя қилишларига тўғри келмоқда? Балки улар биринчи бўлиб қайта қуриш муқаррарлигига ишонганликлари, шунинг учун жонни жабборга бериб интилаётганликлари сабабли шундай бўлаяптимикин?..

Яна шунинг-чун жавоб ёзишга шошилмадимки, отангни иложи борича яқиндан билмоқчи, унинг қанақа одам эканлигини тушунмоқчи бўлдим.

Очиғини айтсам, шубҳаларимга яна бир сабаб бор эди. Кейинги йилларда бизда — Ўзбекистонда, юмшоқроқ қилиб айтганда, милицияга ишонмай қўйишди. Бунинг учун сабаблар етарлича эди. Таъмагирлик, порахўрлик, таниш-билишлик каби иллатлар киши маънавий қадриятларини зангдек емириб, республика қонунни ҳимоя қилиш органларининг турли бўғинларини булғаганди. Қандайдир бошқа бир одам эмас, айнан ички ишлар министри жиноий тўданинг (бу сўзни айтишдан чўчимайман) бошчиларидан бири бўлиб, узоқ йиллар ўзига хон, ўзига бек бўлиб яшади, уялмай-нетмай халқни шилиб келди...

Лекин барибир, Дилфуза, сенинг отанг каби иродаси букилмас, ҳалол одамлар шарофати билан кишиларимизда халқ милициясига ишонч сақланиб қолди. Иброҳим Ҳайтенов мана қарийб йигирма йилдирки тошкентликлар тинчи ва ҳаловатини қўриқлаб келмоқда. У бир неча бор ўлим билан юзма-юз келганлигини биламан. У кўплаб хавфли жиноятчиларни қуролсизлантирган. Ҳатто ўқ тегиб яраланганлигини ўзидан эмас, ўртоқларидан билиб олдим. Менга у бир куни якка ўзи пихини ёрган ўғрининг изидан тушиб милиция бўлимига ушлаб олиб келганлигини айтиб беришди. «Ишбилармон кишилар» ҳатто отангни «Сотилмас» деб номлашганлигини билиб олдим.

Тан олишга уяламан, лекин айтишим керакки, барча эшитганларимни қайта-қайта текшириб кўрдим. Қандайдир уддабурон одамнинг ва сиркаси сув кўтармайдиган шикоятчининг тарафини олаяпти деб таъна қилмасликлари учун шундай йўл тутдим.

Милиция подполковниги Иброҳим Ҳайтеновни яқиндан билгач, тиргакка муҳтож эмаслигини англадим. У ўзи учун ўзи курашадиган кишилардан экан.

Лекин ҳамма бало шундаки, унга бандит пичоғининг тиғи қадалганда ёки қирқма милтиқдан ўқ узишганда ҳам қалтирамаган эди. Мана энди бўлса туҳмат ва бўҳтонларнинг заҳарли тиғини тўғрилашганида у ўзини йўқотиб қўйди. Халқимизда дунёдаги барча ёмонликларнинг энг даҳшатлиси — ўт, сув ва туҳмат балоси, деб бежиз айтишмаган, ахир...

Дилфуза, отанг бу ғаразликларни енгиб ўта оладими, билмайман. Лекин у енгилмаслигини, чекинмаслигини жуда-жуда истардим...

Мана бу фактга эътибор бер: биргина 1986 йилнинг етти ойи давомида милиция подполковниги И. Ҳайтенов иши юзасидан 18 марта хизмат текшириши ўтказилди. Ўша даврда Тошкент шаҳар ижроия комитетининг ички ишлар бошқармаси бўйича уни жазолаш тўғрисида олти маротаба буйруқ чиқарилди. Бу ҳали ҳаммаси эмас. Унинг устидан жиноий иш қўзғатиш учун Тошкент шаҳар прокуратурасига тўрт маротаба материал тушди...

Отангнинг ўзи менга мана буларни айтиб берди:

— Эҳтимол, мен келишувчилар тоифасидан бўлмасам керак. 1982 йили Тошкент шаҳар ижроия комитети ички ишлар бошқармаси бошлиғининг ўринбосари бўлиб ишлаб юрган пайтимда бир куни мени бошлиқнинг олдига чақиришди. Очилмай қолган жиноятлар бўйича ишларни қонунга хилоф равишда тўхтатиш тўғрисида имзо чекишимни талаб қилишди. Мен қатъиян рад этдим. Эҳ, кейин нималар бўлмади! Очиқдан-очиқ: «Қорангни органдан ўчирамиз», — деб пўписага ўтишди. Бу сўзни айтган кишилар шаҳар ички ишлар бошқармасининг собиқ бошлиғи, милиция генерали Сатторов ва унинг ўринбосари Тожихонов ҳозир турли жиноятлар учун жавобгарликка тортилганлар...

Ҳақиқий заҳарлашни (бошқача сўз топа олмайман) Иброҳим Ҳайтеновга нисбатан у Тошкент шаҳридаги Киров район ички ишлар бўлимининг бошлиғи бўлиб ишлаб юрган 1985 йилда бошлашди. Бунга унинг тасарруфидаги бўлимда юз берган фавқулодда ҳодиса сабаб бўлди. Қўлга тушган жиноятчилардан бири сўроқ олиб бораётган милиция ходими кўзини шамғалат қилиб ўзини еттинчи қаватдан ташлаб юборди. Бу содир бўлган ҳодисада, Дилфуза, отангнинг ҳеч қандай алоқаси йўқлиги аллақачон исботланган. Айтганча, бу ҳақиқатни нуфузли комиссия ҳам тасдиқлаган. Лекин барибир Ҳайтеновни жазолашди. Шунда у жим туролмади. Бошлиқларга рапорт ёзди. Ҳақиқатни тиклашни сўради.

Шундан кейин Тошкент шаҳар ижроия комитети ички ишлар бошқармаси бошлиғининг буйруғи бекор қилинди. Худди мана шундан сўнг отангнинг асабига тегишлар бошланди. Майда-чуйда баҳоналар билан қилдан қийиқ ахтараверишди. Кейин қанча-дан-қанча ҳайфсан берилди! Охирги ҳайфсаннинг қандай «пайдо» бўлганлигини ўз кўзим билан кўрдим. Гарчанд Ҳайтеновнинг бетоблиги ҳар томонлама асосланган бўлса-да, уни ўзига-ўзи «касалхонада дам олиш» уюштириб олганликда айблашга интилишди. Лекин аслида бунинг ҳаммаси туҳмат эди! Ўзининг ҳақлигини исботлаш учун отанг озмунча куч-қувват сарфладими. У яна ҳақ бўлиб чиқди.

Отанг ҳақида унинг хизматдошлари кўп яхши гапларни айтишди. «Юқори» билан «олишув»лардан хабардор бўлганлар Ҳайтенов камчиликларга муросасизлиги учун унга тиҳирлик қилишмоқда, дея ишонч билан айтишмоқда.

Отангнинг ўрнида бошқа киши бўлганида мана шунча оворагарчиликлардан кейин яна бу ишларга «аралашмаган», Кремлга, XIX партия конференциясига мактуб йўлламаган бўлармиди балки, ахир у ҳозир Тошкент аэропорти ички ишлар транспорт бўлими бошлиғининг ўринбосари бўлиб ишлаяпти. Йўқ, у оч қорним, тинч қулоғим деб ўтирмади. Барча кўрганлари ҳақида қандай бўлса, шундай ёзиб юборди. Яна текширишлар, суриштиришлар давом этмоқда...

Кўпгина кишилар Ҳайтенов дуч келган зиддиятларни англаб олишди, лекин у нима учун бунчалик курашаётганлигини росмана ойдинлаштиришни истаётганлар кам. Уни ахир мансаб, обрў ёки катта иш ҳақига эришиш хаёли безовта қилаётгани йўқ. Милиция подполковниги Иброҳим Ҳайтенов ўзининг ПОК НОМИни дунёда ҳамма нарсадан устун қўяди.

Отанг учун мана шу нарса энг муқаддас, Дилфуза. Ва, албатта, ҳақиқат ва адолат ҳам. Буларсиз ҳеч қачон ўзининг пок номини сақлаб қолиш мумкин эмас, Дилфуза. Отанг билан фахрлан! У чин инсон ва ҳақиқий коммунистдир.

Тошкент.
(«Комсомольская правда» газетасидан).

ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИДАН КЕЙИНГИ ЎЙЛАР

ХОТИН-ҚИЗЛАР ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ ОЛДИНГИ САФИДА

Фарғона аёллари... Улар меҳнат қилмайдиган корхонани, дала ёки фермани, қурилиш майдони ёки муассасани тополмайсиз. Нозик, аммо кучли қўллар ҳамиша ўз ишини ҳалол, сидқидил бажараяпти. Айни пайтда ҳар қандай область, район, республикада бўлгани сингари Фарғона хотин-қизларининг ҳам кўпгина муаммолари борки, уларни зудлик билан ҳал этиш зарур.

Ана шундай етилган муаммолар Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида кўтариб чиқилди. «Мамлакатимизда етмиш йил мобайнида меҳнаткаш, она ва граждан ҳисобланган совет аёлининг янги қиёфаси шаклланди. Бироқ у ана шу вазифаларни уйғунлаштириб олиб бориши учун қандай шарт-шароит яратиб берилган! Афсуски, бу муаммонинг кескинлигини ҳозирча жамиятимиз ҳис этмаяпти... Аёл кишига нисбатан эътиборсизларча муносабат ҳозир ва келажак учун ўнглаб бўлмас оқибатларга олиб келиши мумкинлиги ҳақида биз ўзимизга ҳисоб бераётганимиз йўқ».

Ушбу саҳифада Фарғона аёллари ўз ҳаётлари ва меҳнатлари, қайта қуришда тутган ўринлари ҳақида ҳикоя қиладилар, бу жараённи қай тарзда жадаллаштириш мумкинлигига доир фикр-мулоҳазалар билан ўртоқлашадилар.

Шифокорлар — элимизда энг олижаноб касб эгалари сифатида эъзозланишади. Айниқса чақалоқ йиғисини биринчи бўлиб эшитувчи хушхабар элчилари — туғруқхона хизматчиларининг меҳри ўзгача. Улар ўз вазифаларини адо этиш билан бирга шаҳар ва қишлоқ аҳолиси ўртасида гигиена маданиятини ошириш борасида кенг кўламда тушунтириш ишлари ҳам олиб борадилар.

СУРАТДА: Фарғона шаҳар туғруқхонасининг бир гуруҳ ходимлари ўзаро фикр алмашмоқдалар.

ФОЙДАЛАНИЛМАЁТГАН ҲУҚУҚЛАР

Ш. МИРЗАБОБОЕВА,
Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Фарғона область хотин-қизлар кенгаши раиси

Владимир Ильич Ленин хотин-қизларнинг тенг ҳуқуқлилиги фақат иқтисодий ва социал эмас, балки сиёсий категория ҳам эканлигини кўп маротаба таъкидлаганди. Бутуниттифоқ XIX партия конференциясидаги докладда айтилганидек, бизда аёлларнинг аҳволи ҳанузга қадар ижтимоий-сиёсий муаммо бўлиб қолмоқда. Хотин-қизлар область кенгашининг раиси сифатида мен буни бошқа ҳар қандай кишига нисбатан аниқроқ ҳис этмоқдаман.

Фарғона областида 252.595 аёл бор. 2.852 та хотин-қизлар кенгаши тузилган. Улар амалда ҳар бир колхоз, совхозда, саноат корхонасида ташкил этилган. Борди-ю миқдор кўрсаткичи иш сифатининг ўрнини қоплаши мумкин бўлганида биз бошқа нарсалар ҳақида орзу қилмас ҳам эдик. Минг афсуслар бўлсинки, ана шундай кенгашларнинг аксарияти расмият учунгина тузилиб қўйилганини эътироф этишга мажбурмиз. Уларнинг аъзолари амалда ҳеч қандай иш олиб бормаяптилар, бирон-бир ҳуқуққа эга эмаслар. Ваҳоланки, хотин-қизлар кенгашлари мажлисларида кўриб чиқиладиган, тегишли қарорлар қабул қилинадиган масалалар жуда кўп. Уй-жой, оиладаги низоли вазият, аёлларни маъмуриятнинг ўзбошимчалигидан ҳимоя қилиш, мактабгача тарбия муассасалари муаммолари шулар жумласидандир. Ҳозирги пайтда боғча-ясliларда 18 минг ўрин етишмай турибди. Бунга ажабланмаса ҳам бўлади, чунки Фарғона областида ҳар йили 70 мингдан зиёд бола дунёга келади. Аммо бор-йўғи 5.100 ўринли боғча қурилаяпти.

Яқин-яқинларгача Фарғона тўқимачилик комбинатининг ишчи аёллари мактабгача болалар муассасаларига эҳтиёж сезмас эдилар. 14 та боғча улар талабини керагидан ортиқ қондириб келарди. Бугун эса вазият кескин ўзгарди. Комбинатда кўплаб қишлоқ аёллари ишлашаяпти. Улар турар-жойларда ўз гўдакларини жойлаштириш иложи бўлмагани учун корхонага бирга олиб келишга мажбурдирлар.

Областимиздаги 10 мингдан зиёд хотин-қиз гигиена ва санитария нормаларига жавоб бермайдиган шароитларда меҳнат қилмоқда. Улар асосан агросаноат, тўқимачилик ва енгил саноат соҳаларидаги ишчи аёллардир. Меҳнат уч сменали жойларда хотин-қизларга айниқса қийин. Чунки бизда ёлғиз оналар кўп бўлиб, улар таянадиган, бола-ўсмирларни қолдириш мумкин бўлган одамлари йўқ. Мен билан бирга Мария Ивановна Беденюк ишлайди. Жуда яхши ходим, меҳнат ветерани, бироқ ҳар гал тунги сменага чиқиш олдидан у безовталанади: уйда 12 яшар ўғлини қаровсиз қолдириб кетишга тўғри келади.

Ҳа, Бутуниттифоқ XIX партия конференциясидаги докладда жуда тўғри айтилганидек, бизнинг аёлларимиз эришган шубҳасиз имтиёзлар билан бир қаторда улардаги ташвишлар қолаверди. Бу ташвишлар ўз ҳуқуқларидан тўлиқ фойдаланишда ҳамон уларга халақит бермоқда.

Лоақал оилавий муносабатларни олиб кўрайлик. Шу маънода шахсан менинг омадим бор экан, дейишим мумкин. Турмуш ўртоғим билан бутун умр бўйи ёнма-ён ишлаб келаяпмиз. У мени яхши тушунади. Эримнинг ёрдами, ғамхўрлиги туфайли мен ўзимни ишга, жамоатчилик фаолиятига бутунлай бағишлаш имконига эга бўлдим. Тўғри, онамларнинг ҳам ёрдамлари катта бўлди. Улар болаларимга уйда ўзлари қарадилар, менинг учун бу соҳада ҳеч қандай муаммо бўлмаган. Ҳар қалай, турмуш ўртоғим энг асосий таянчимдир. Минг афсуслар бўлсинки, оила бошлиғининг бундай ўзаро тушунишини қанчадан-қанча аёллар фақат орзу қиладилар, холос.

Қалин дугонам — Олтиариқ районилик Раъно Каримова ҳақида сўзлаб бермоқчиман. Биз у билан партия XXVI съездида делегат сифатида қатнашганмиз. Тўғрироғи, икковимиз Москвада танишиб, дўстлашиб қолганмиз. Бир хонада яшардик, нима топсак, баҳам кўрардик, бир-биримизга ўзимиз ҳақида ҳикоя қилиб берардик. Ўшанда мен механизатор, пахтачилик бригадаси бошлиғи Раънонинг қисматини эшитгандим.

Ўзбекистон бўйлаб қизлар зангори кема механик-ҳайдовчиси касбини эгаллашларига чақириқ янграганида у биринчилар қатори лаббай деб жавоб берди, ўқиди ҳамда жуда яхши механизатор бўлиб етишди. Унинг довруғи Олтиариқ районидан узоқ-узоқларга ҳам ёйилди. Йиғилишларда, конференцияларда, ҳоказо йиғинларда Раъно ҳақида кўп гапирадиган бўлиб қолишди. Кейин бирданига унинг номи ўчиб кетди. Нима бўлди? Машҳур механизатор райондан бошқа ерга кетиб қолдими? Йўқ, ундай бўлмади, қиз турмушга чиқди. Бунинг ҳеч бир чакки томони йўқ. Ҳар ким ҳам шахсан бахтли бўлгиси келади, шунга интилади. Бироқ тўйдан кейин бир неча кун ўтгач, эр: «Ё мени дейсан, ё ишни!» деган шарт қўйди. Аввалига у курашди, ишонтираман, исботлайман, деб ўйлади. Ҳеч натижа бўлмади. Кейин ўз севган ишидан воз кечди. Беҳуда шундай қилган экан. Эри нобоп бўлиб чиқди. У ҳамма нарсадан норози бўлаверар, хотинини одам ўрнида кўрмасди. Бола туғилганидан кўп ўтмасиданоқ оила бузилди. Раъно қизини тарбиялаб катта қилди, айни пайтда «Иттифоқ» колхозида ишлади. Камгап, меҳнатсевар бўлгани учун ҳам яна довруғ таратди.

Москвадан қайтганидан кейин Раъно иккинчи турмуш қурди. Бу гал ўқитувчи Ғани Ўтанов билан топишди. У бахтиёр эди. Эрим ўқитувчи, маълумотли одам, мени тушунади, деб хаёл қилганди. Дарҳақиқат, аввалига шундай бўлди. Оила ўчоғини соғинган аёл хурсандчиликдан боши осмонга етиб, осойишта ҳаёт кечираверишi мумкин эди. Аммо, буни қарангки, яна у ўйлагандек бўлиб чиқмади: оилага дарз кетди. Эри нима учун бирданига ўзгариб қолганини Раънонинг ўзи ҳам тушунмасди.

Худди район, совхоз, колхоз хотин-қизлар кенгашларига бўлганидек область кенгашига ҳам аёллардан у ёки бу қийин масалаларда кўмаклашиш, қалтис вазиятларни ҳал этиш илтимоси билан кўпдан-кўп аризалар тушиб туради. Аммо биз уларга ҳамма вақт ҳам зарур ёрдам кўрсата олмаймиз. Менинг назаримда, ҳозирги пайтда давлат муассасалари бажариб келаётган баъзи вазифаларни хотин-қизлар кенгашлари зиммасига ўтказиш лозим. Партия конференциясида худди шу ҳақда гапирилди.

ИСМИ ЖИСМИГА МОНАНД

М. АКБАРОВА,
Олтиариқ районидаги «Иттифоқ» колхози партия комитетининг секретари

Колхозимиз «Иттифоқ» деб номланган. Бу бежиз эмас, албатта. Бу ерда турли миллат вакиллари яшаб, меҳнат қилишади. Уларнинг кўпчилиги тожик ва ўзбеклардир.

М. С. Горбачев Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида қилган докладида бизнинг кўпмиллатли давлатимиз миқёсида рўй бериши мумкин бўлган қарама-қаршиликларни ҳал этиш учун фақат ягона йўл — ҳар бир миллат ва элатнинг талаб-эҳтиёжлари ҳисобга олинишини максимал даражада таъминлашдир, деб таъкидлаб ўтди.

Менимча, шу талаб-эҳтиёжлар ҳисобга олинаётганлигини биз доимо ҳис қилиб турибмиз. Қишлоқларимизда тожик тилида ўқитиладиган мактаблар бор. Ўзбеклар қатори тожиклар ҳам бригадаларга раҳбарлик қилмоқдалар. Мисол учун узоққа боришга ҳожат йўқ. Мен — тожикман. Бир неча йилдан бери партия комитети секретари бўлиб ишлайман. Бизда социал ва ишлаб чиқариш масалалари оз эмас, лекин миллатлар муносабати негизида пайдо бўлган тушунмовчиликлар масаласи муҳокама этилганини сира эслай олмайман.

Колхозимизда интернационал никоҳлар кенг тарқалган. Биз ҳаммамиз Пахтаобод участкасининг бошқарувчиси Солижон Жалолов оиласини жуда ҳурмат қиламиз. Унинг рафиқаси Елена Петровна Ревизова ўқитувчи бўлиб ишлайди. Олти фарзандлари бўлиб, улар мактабда яхши ўқишади, ақлли ва билимдон болалар. Тожик Дадақўзи Ҳамроалиев татар қизга уйланган, Ўзбек Софияхон тожик Қурбонали Нишоновга турмушга чиққан. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Ҳар бир миллат одами бизнинг буюк мамлакатимизда, у қаерда яшаши, меҳнат қилишидан қатъий назар, ўзини тўлақонли граждан сифатида ҳис этиш ва қобилиятларини рўёбга чиқариш имкониятига эга. Шу ҳақда конференцияда ҳам гапирилди. Бу ҳаётий ҳақиқатни биз бутун турмуш тарзимиз ва меҳнатимиз билан тасдиқлаймиз.

ГЎЁ БИЗНИНГ ҲАҚИМИЗДА АЙТИЛГАНДЕК...

М. ҚУРБОНОВА,
Қувасой шаҳридаги «Шарқ юлдузи» совхози сигирсоғари, Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси делегати

Авваламбор менга насиб этган катта бахтни — Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида делегат сифатида қатнашганимни алоҳида ифтихор билан таъкидлаб ўтишни истардим.

Ўнинчи синфни тугатиб, олти йилдан буён сут-товар фермасида сигирсоғар бўлиб ишлайман. Қарамоғимда 17 сигир бор. Газетхонларда бунча оз деган савол туғилиш мумкин. Чунки биз сигирларни ҳозирга қадар қўлда соғамиз. Мен ўрганиб қолдим, лекин ишни бошлаётганларга анча оғир бўлаяпти. Совхозда янги ферма ҳам бор. У ерда сигир соғиш механизациялаштирилган. Биздаги соғувчилар қўлларини яна анча вақтлар массаж қилиб туришларига тўғри келса керак. Конференцияда аёлларнинг кўпчилиги оғир, механизациялаштирилмаган жойларда, уч ярим миллионга яқин хотин-қиз эса меҳнатни муҳофаза қилиш қоидалари ва нормаларига жавоб бермайдиган шароитларда ишлаётганликлари тилга олиб ўтилди. Минбардан шу гаплар айтилганда мен кунига 20 та сигирни икки марта қўлда соғаётган дугоналарим Қурбонжон Аширалиева, Саодат Орифжонова ва бошқалар ҳақида ўйладим.

Бундай ишлаш осон эмаслиги ҳаммага равшан, албатта. Сигирсоғарларимиз чарчамасликлари, уйдаги юмушларга ҳам кучлари етиши учун бу масалани тезроқ ҳал этмоқ керак. Бизга ғамхўрлик кўрсатилса, меҳнатимиз осонлаштирилса, маиший шароитлар яхшиланса, ишимизнинг унумдорлиги ҳам қайта қуришга қўшаётган ҳиссамиз ҳам, ортади деб ўйлайман.

МУҚАДДАС БУРЧ

Н. МАРКОВА,
Фронтдош дугоналар клубининг раиси

«Янги ўринбосарларни тайёрлаш — партиямизнинг, бутун жамиятимизнинг энг масъулиятли вазифасидир», — деб таъкидланди Бутуниттифоқ XIX партия конференциясидаги докладда. Мўътабар минбардан янграган бу сўзлар ёшларни тўғри тарбиялашнинг буюк аҳамиятидан, улар билан фақатгина педагоглар эмас, балки катта ҳаёт йўлини босиб ўтган уруш ва меҳнат ветеранлари ҳам шуғулланишлари лозимлигидан бизни огоҳ этади. Бу борадаги масъулиятимизни анчадан бери ҳис этиб келмоқдамиз. унинг ҳеч ажабланарли жойи йўқ, чунки беш йил аввал Улуғ Ватан уруши қатнашчилари бўлган 80 нафар аёлни бирлаштирган Фронтдош дугоналар клубини ташкил қилганимизда: «Уруш йиллари ғалаба учун курашдик. Эндиликда бизнинг мақсадимиз ўсиб келаётган авлодни тарбиялаш, Ер юзида тинчликни сақлашдир», — деган шиорни танлагандик. Чунки эртанги кунимиз, курраи заминнинг келажаги бугун ҳаётга қадам қўяётган ёшларга боғлиқ.

Аёлларимиз ёшлар орасида тез-тез бўлиб туришади. Йигит ва қизларга боболари, ота ва оналари Улуғ Ватан урушида кўрсатган жасорат ҳақида ҳикоя қилиб бермоқдамиз.

Клубимиз армия хизматидан қайтган жангчи-интернационалистлар, шунингдек 160 жангчини бирлаштирган «Совет—Афғон дўстлиги» клуби билан мустаҳкам алоқа ўрнатган. Яқинда СССР прокуратураси жангчи-интернационалистларга бериладиган имтиёзлар ҳақидаги масалани кўриб чиққанлигини эшитдик. Фикримизча, буни аввалроқ қилиш керак эди, чунки баъзида ногирон солдатнинг бюрократик тўсиқларни енгиб ўтиши қийин бўлаётганига, ўз имтиёзларидан тўлиқ фойдалана олмаётганига гувоҳмиз, ахир!

Ўғлонлари қайтиб келмаган оилалар олдида бош эгиб, таъзим қиламиз. Уларнинг кўпчилиги унутиб юборилаётганига чидаш мумкинми? Яқинда Афғонистонда ҳалок бўлган Альберт Кригер хонадонига ташриф буюрдик. Аввалига ўзимизни бирмунча ноқулай ҳис этдик. Онанинг ҳали битмаган ярасини янгилашдан чўчиб турардик. Лекин оила аъзолари бизни илиқ кутиб олишди, йўқлаб борганимиз учун хурсанд бўлишди. Аччиқ кўз ёшлари, аламли хотиралар... Буларга чидаш осон эмасди. Эртасига Альбертнинг онаси бизга қўнғироқ қилди:

— Сизларга катта раҳмат, — деди у. — Ўғлимизни, бизни мутлақо унутиб юборишган, деб ўйлаб юрувдик. Чунки на ҳарбий комиссариатдан, на бошқа расмий ташкилотлардан ҳеч ким хабар олмай қўйди.

Онанинг алам тўла бу сўзларини эсларканман, бутун вужудимга титроқ турди.

Ҳалок бўлган солдатнинг бувиси, ота ва онаси билан қабристонга бориб келдик. Бир қарашда унчалик катта иш қилганимиз йўқ. Аммо, ўйлашимча, оз бўлса-да, дили хаста оилага тасалли бердик. Тириклар ўликларни тез-тез хотирлаб туришлари инсоний бурч эмасми?!

Клубимиз социал ҳимояга, эътибор ва ғамхўрликка муҳтож кичик гражданларни ҳам оталиққа олган. Биринчи июнда бизнинг бувиларимиз (аслида уларни эски одатимиз бўйича «қизлар» деб атаймиз) эмизикли болалар уйига боришади. Уларнинг қўлларида ўзлари тиккан ёки тўқиган колготкилар, қўйлакчалар, иштончалар, оёқ кийимлар, нимчалар ва ҳоказолар бўлади. Бу йил болалар ҳафталигида универмаг рўпарасидаги майдончада ярмарка ташкил этдик. Ўз қўлимиз билан тайёрланган буюмларни давлатникидан бирмунча арзонроқ нархларда сотдик. Харидорлар шу қадар кўп эдики, қўлимиз қўлимизга тегмай қолди. Бир соат ичида ҳамма молимиз сотилиб кетди. Савдодан тушган пулнинг 210 сўмини В. И. Ленин номидаги Болалар фондига ўтказдик. Кейин эса аёлларимиздан Елизавета Алексеевна Мақсудова, Изида Федоровна Трофимова, Людмила Алексеевна Янова бу ташкилотга фаол ёрдам бераётганлари учун фахрий ёрлиқлар билан тақдирландилар. Ветеранларимиз ҳар йили 8 майда ўз жамғармаларидан Тинчлик фондига пул ўтказадилар. Бу маблағлар унча катта эмас: беш йил мобайнида 1,5 минг сўм бўлди, холос. Аммо ҳамма гап ҳимматда.

Ўсмирларни тарбиялаб, ёшлар ва болалар ҳақида қайғуриб, қарияларни, инвалидларни унутганимиз йўқ. Биз кексалар уйига тез-тез бориб турамиз. Концертлар уюштирамиз. «Солнишко», «Радуга», «Ягори» ансамблларига қариялар қарсак чалишаётганини бир кўрсангиз эди.

Ёшлиги фронт йўлларида ўтган, уруш оловида тобланган дугоналаримиз ҳозир ана шундай яшамоқдалар. Улар бир-бирларига, одамларга, айниқса ёшларга керак бўлишаётганидан бахтиёрдирлар.

ОНАЛАР ВА БОЛАЛАР САЛОМАТЛИГИ ЙЎЛИДА

Д. СОЛИҲОВА,
Фарғона туғруқхонасининг бош врачи

Оилани планлаштириш ҳақида гап кетганида бу муҳим, оқилона, оналар ва болаларнинг соғлом бўлишларига қаратилган зарур тадбирни кўпинча туғишни камайтириш билан боғлашади. Биз, акушер-гинекологлар, масалани ана шу тарзда талқин қилишга бутунлай қаршимиз. Оилада қанча бола бўлиши масаласини фақат эр-хотиннинг ўзи ҳал этиши лозим. Бизнинг вазифамиз туғишни чеклашдан иборат эмас, балки ҳомиладорлик оқилона оралиқда бўлишига кўмаклашмоғимиз керак. Туғиладиган фарзандлар орасидаги фарқ камида уч йил бўлгани маъқул. Нима учун ана шу муддат асос қилиб олинаяпти? Шунинг учунки, онанинг ҳомилани кўтариб юриш ва гўдакни боқишга кетган жамики куч-қуввати тўла тикланиши лозим. Борди-ю ана шу оралиққа риоя қилинмаса, онанинг ҳам, боланинг ҳам соғлиғига путур етади. Тез-тез ҳомиладор бўлиш натижасида қон кетиш каби мураккаб касалликлар келиб чиқади, она ўртасида ўлим кўпаяди. Шунингдек ҳомиладорликни сунъий равишда тўхтатишга уриниш ҳам ўта хавфлидир: аёллар турли касалликларга чалинишлари мумкин.

Ўн тўққиз ёшгача туғиш тавсия этилмайди. Тажриба шуни кўрсатадики, 17—18 яшарлигида она бўлган аёлларда кўкрак раки бир неча баравар тезроқ келиб чиқиши мумкин экан. Ёш оналар турли юқумли касалликларга чалинадилар, уларнинг фарзандлари эса заиф туғилиб, ташқи муҳитга тезда кўникиб кета олмайдилар.

Бола ва она саломатлиги, пировард натижада оила бахти нимага боғлиқ? Хотинлар ўз соғлиқларига хавф-хатар туғдирадиган жамики омилларни яхши билишлари лозим.

КПССнинг Бутуниттифоқ XIX конференциясида СССР соғлиқни сақлаш министри Е. И. Чазов сўзга чиқиб, даҳшатли рақамни тилга олди: Ўзбекистонда ҳар йили 33 минг эмизикли бола бир ёшигача умр кўрмай нобуд бўлаётган экан. Бундай ҳолатнинг рўй бераётганига қатор сабаблар бор. Ўйлайманки, ҳомиладорлик орасида оқилона фарқ бўлишига риоя қилинмаётганлиги ана шундай асосий сабаблардан биридир.

Хотин-қизларнинг гигиена маданиятини тўғри, планли пропаганда қилиш, уларни фарзанд кўриш қоидаларига ўргатиш биз—акушер-гинекологларнинг асосий вазифаларимиздан ҳисобланади. Врачларимиздан Валентина Товбина, Қундуз Усмонова, Лидия Юн ва бошқалар аёллар ўртасида тарғибот ишларини фаол йўлга қўйганлар.

Бу йил биз Бутуниттифоқ она ва бола соғлиғини сақлаш маркази билан ўз регионимизда оилани планлаштириш юзасидан биргаликда иш олиб бориш ҳақида икки томонлама шартнома туздик. Ҳозирги пайтда биз Москвадан келган врачлардан Татьяна Михайловна Астахова ва Татьяна Николевна Лися билан биргаликда мазкур шартнома доирасида планлаштирилмаган ҳомиладорликнинг олдини олишнинг замонавий усулларини аҳолига тушунтириш ишларини бошлаб юбордик.

Бахтли оналик, бахтли болалик — энг аввало она ва боланинг сиҳат-саломатлиги деган гап. Бироқ Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг «Республика аҳолисига медицина хизмати кўрсатишнинг аҳволи ва уни яхшилашнинг кечиктириб бўлмайдиган чоралари тўғрисида»ги қарорида келтирилган далиллар шундан далолат берадики, бу соҳада ҳамма нарса кўнгилдагидек бўлиши учун биз ҳали ниҳоятда кўп иш қилишимиз лозим экан. Масалан, Фарғона областида туғилган ҳар минг боладан 52,6 таси нобуд бўлмоқда. Бундай хунук аҳволга хотима бериш учун барчамиз бир ёқадан бош чиқариб кураш олиб боришимиз зарур.

КУН ТАРТИБИДА—ТУРМУШ МУАММОЛАРИ

Х. ТОШМАТОВА,
Бувайда районидаги Карл Маркс номли колхоз правлениесининг раиси, биология фанлари кандидати

Колхозимиз аъзолари Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси ишини диққат-эътибор билан кузатиб бордилар. Аёл сифатида мени Совет хотин-қизлар комитетининг раиси З. П. Пуховванинг нутқи айниқса тўлқинлантирди. У кўпгина қизиқарли фикрларни баён қилдики, шаҳарликларга ҳам, қишлоқ меҳнаткаш аёлларига улар бевосита тааллуқлидир. Дарҳақиқат, бизнинг хотинларимиз юки оғир: ишда, рўзғорда тиним билишмайди, кўп ҳолларда ўз фарзандларини тарбиялаш учун вақт тополмай қоладилар. Шундай бўлишига қарамай уларга ишни тарк этишни таклиф қилиб кўринг-чи. Ишончим комилки, кўпчилиги бунга мутлақо кўнмайди.

Колхозимиз пахтачилик билан шуғулланади. Жами майдонимиз 2.065 гектар бўлса, шундан 1.465 гектарида ғўза ўстирилади. Гектар ҳисобига 31 центнердан оқ олтин етиштириш планлаштирилган. Мажбуриятимиз эса 35 центнердан! Хўжалигимиз рентабелли, ҳамёнимизда 2 миллион 239 минг сўм бор. Шундан 290 минг сўмини капитал қурилишга ажратганмиз. Колхозимиз территориясида 6.469 хотин-қиз яшайди, шундан 1.275 нафари дала ва фермаларда меҳнат қилади. 200 коммунистдан 70 таси аёл. Хўжалигимиз Фарида Эгамова, Одинахон Пирматова ва бошқалар билан ҳақли равишда фахрланади. Бизда одамлар қўрқиб эмас, балки астойдил, виждонан меҳнат қиладилар. Аммо бир қатор муаммолар ҳам борки, улар ҳал этилса, меҳнат унумдорлиги, шунинг баробарида умумий даромадимиз янада ўсган бўларди. Чунки бу муаммолар социал аҳамиятга молик, меҳнат кишиси ҳақидаги ғамхўрлик билан боғлиқ.

Колхозларда оилалар жуда тез ўсаётгани ҳаммага маълум. Уй-жой танқислиги шундан. Тассаввур этайлик: бундан ўн йил муқаддам томорқа участкаси олган ва уй қурган колхозчи (у пайтда болалари ҳали ёш эди) бугунги кунда икки ёки уч ўғлини уйлантирди, ҳаммалари шу хонадонда яшаб туришибди. Бошқача айтганда эндиликда бир вақтлар қурилган ўша уйни уч, тўрт, эҳтимолки, ундан ҳам ортиқроқ оила эгаллаган. Аслини олганда ҳар бири мустақил яшашни истайди, шунинг учун ҳам биздан қурилиш бошлаш учун ер участкаси ажратиб беришимизни илтимос қилади. Аммо майдонимиз чек-чегарасиз эмас-ку, ахир. Демак, биз ҳамиша ҳам колхозчиларнинг илтимосларини қондира олмаймиз. Айни пайтда ёшларга мустақиллик бериш кераклигини аниқ тушунамиз. Нима қилиш керак? Шахсан мен муаммони ҳал этишнинг бирданбир йўли бор деб ўйлайман. Барча қулайликларга эга бўлган кўп қаватли уйлар қуриш зарур. Унда худди шаҳарлардагидек ваннахона ҳам, канализация ҳам бўлсин. Эсимда: бундан ўн йил муқаддам газеталарда деҳқоннинг уйи қандай бўлиши зарурлиги ҳақида мунозара ўтказилганди. Ўшанда кўпчилик қишлоқлардаги уйлар бир қаватли бўлсин, ҳовли, томорқа ажратиб берилсин, деган фикрни ўртага ташлаганди. Назаримда, давр ўтиши билан бундай қараш нотўғри бўлиб чиқди. Ерни сақлаб қолиш учун биз баланд уйлар қуришимиз зарур. Бу — ҳақиқат, аммо, ўз-ўзидан равшанки, ёрдамчи бинолар ҳақида ҳам ғамхўрлик қилиш зарур, чунки қишлоқ аҳолиси бусиз яшай олмайди. Биз ҳозирги вақтда Найман, Оққўрғон ва Жал қишлоқларида худди шундай уйлар қуриш учун лойиҳаларга буюртма бердик. Улар ҳамма қоидалар асосида обод ва шинам, қулай бўлиши учун қўлимиздан келган ҳамма чораларни кўрамиз.

Яқиндан буён бизда, ўйлайманки, бошқа жойларда ҳам ғалати бир вазият пайдо бўлди. Кўп болали, қирқ-қирқ беш яшар аёллар ўзларини пенсионер деб ҳисоблаб далага чиқмай қўйдилар. Тўғри, оғир меҳнатга кўпчилигининг кучи етмаслиги мумкин. Шунга қарамай лаёқатлиларига мос иш топиб берса бўлади-ку. Ана шу мақсадда бизда аҳолига маиший хизмат кўрсатиш кооперативларини тузиш ғояси туғилди. Колхозимизда бир вақтлар ўз маблағимиз ҳисобига қурилган маиший хизмат уйи бор. Шу ерда кооператив ташкил этмоқчимиз. Бундай қараганда осон ишдек бўлиб кўринганди, аммо ўртада бир муаммо чиқиб турибди. Бордию маиший хизмат кўрсатишни ўз зиммамизга олсак, материаллар билан ҳам таъминлаб боришимизга тўғри келади. Бироқ, ҳаммага маълумки, кўп йиллардан буён биз пул ўтказиш йўли билан у ёки бу зарур товарни сотиб олишга рухсат беришларини илтимос қилаяпмиз. Шунингдек планни бажариш ҳисобига болалар боғчаларини сут билан таъминлаш муаммосини ҳал этишга уриниб келмоқдамиз.

Яқин йиллар ичида ҳомиладор аёллар учун профилакторий қуришни мўлжалламоқдамиз. Унда бўлажак оналар туғиш олдидан ўз соғлиқларини мустаҳкамлаб олган бўлардилар.

Хуллас, шу сингари режаларимиз кўп. Уларни рўёбга чиқара олсак, хотин-қизларимиз ўз конституцион ҳуқуқларини тўлароқ амалга оширишларига кўмаклашган бўлардик.

СИРКАСИ СУВ КЎТАРМАЙ ҚОЛДИ

ТОШКЕНТ АЭРОПОРТИ РАҲБАРЛАРИНИНГ ГАЗЕТА ТАНҚИДИГА МУНОСАБАТИ ҲАҚИДА

Газетамизнинг шу йил 1 июль сонида Ўзбекистон телевидениеси ходими, СССР Журналистлар союзи аъзоси Қ. Собировнинг «Табиий офат» сарлавҳали мақоласи босилиб чиққан эди. Унда Тошкент аэропорти баъзи ходимларининг зарурият туфайли тездан учиши зарур бўлган йўловчиларга ёрдам кўрсатиш ўрнига лоқайдлик, қўрслик қилишаётгани масаласи кўтариб чиқилганди.

Муҳтарам газетхонларга воқеани яна бир бор эслатиб ўтамиз.

10 июнга ўтар кечаси Қ. Собировнинг укаси телефон қилиб Фарғона водийсида сув тошқини бўлгани, уйлар шикастлангани, одамлар, жумладан унинг қариндошлари ҳам майиб бўлганларидан огоҳ этади. Бир неча соатдан сўнг (аниқроғи соат 5 дан 20 минут ўтганда) Собиров хотини, уч боласи билан аэропортга етиб келади. У нима қилиб бўлса ҳам тезроқ Фарғона водийсига учиш, у ердан эса таксида қариндошлари ҳузурига етиб олиш умидида эди.

Собиров бир соатлар чамаси навбатда туриб, ниҳоят диспетчернинг кўзига оловдек кўринган деразаси қаршисига яқинлашади-да, унга (чеҳраси очиқ, муомаласи мулойим аёлга) ўз аҳволини тушунтиради. Диспетчер вазиятга тўғри баҳо беради. «Ҳозир мен сизга, — дейди У Собировга Наманганга учиш учун талон ёзиб бераман. — Мана, ведомостга фамилиянгизни ёзиб қўйдим. Кассага бориб билет сотиб олингиз-да, самолётга тезроқ ўтиринг. Ихтиёрингизда ҳали бир соат вақт бор».

Бироқ аэровокзалнинг навбатчи бошлиғи А. А. Мелконяннинг айби билан Собировлар оиласи ўша куни учиб кета олмади. Ваҳоланки, дастлабки уч рейсга қўшимча ўн уч йўловчи ўтказиб юборилди. Самолётлардаги бўш ўринлар Собировлардан бошқа ҳамма талабгорларга насиб этди. «Бу орада уч-тўртта нотаниш шахслар Мелконяннинг ёнига келиб шивир-шивир қилишди-да, тезгина самолёт томонга ўтиб кетишди, — деб ёзади Қ. Собиров ўз мақоласида. — Андижонга билети бўлган иккита йўловчи ҳам чиқди самолётга. Ашот Арамович ҳатто шунга ҳам рухсат берди. «Ким учса учсинки, фақат мана бу гап қайтарганлар уча кўрмасин!» Яна қаердандир икки йўловчини топиб келишди, «Булар депутат» деганча ўтказиб юборди. «Ахир, депутат бўлса, «Депутатлар зали» орқали ўтмайдими!» — сўради кимдир. «Унинг сўроғи ҳавода муаллақ осилиб қолди. Сўнг Мелконян бизга гап ташлади: «Битта ҳам жой йўқ, қаерга бориб шикоят қилсаларингиз, қилаверинглар!» Диспетчер опа кўзларини ерга қадади: «Сал жаҳлини чиқариб қўйдингиз-да, ўзингиздан кўринг».

Ўзини тўраларча тутиб, аэропортда ҳокимлик қилаётган Мелконянни Собиров инсофга келтира олмади, самолётга ўтиришдан умиди пучга чиқиб, хотини, болаларини темир йўл вокзали томон бошлашдан бўлак иложи қолмади. Шундай қилиб тошқин пайтида майиб бўлган қариндоши билан видолашиш уларга насиб этмади. Собировлар етиб боришгунларича у касалхонада ҳаётдан кўз юмган эди.

Хўш, аэрофлотчилар ўз шаъниларига билдирилган танқидга қандай муносабатда бўлишди?

27 июлда редакцияга Тошкент бирлашган авиаотряди пассажирлар ташишни уюштириш хизматининг бошлиғи Б. В. Беседин, партия ташкилоти секретари Р. К. Аблаев ва «Табиий офат» мақоласининг «қаҳрамони» А. А. Мелконян кириб келишди. Улар мақола муаллифи асоссиз танқид қилган, биз шуғулланаётган жиддий ишга юзакичилик билан ёндашган, деб туриб олишди. Жумладан Мелконян ўз аризасида шундай ёзган эди: «Собиров ўзининг газетага мансублигидан фойдаланиб, бизнинг шаънимизга туҳмат тошлари ёғдирган, инсон ва мутахассис сифатида менинг шаънимга доғ туширувчи исбот қилиб бўлмайдиган далиллар келтирган».

— Биз босиб чиқарилган мақолага раддия берилишини талаб этамиз, — деди дабдурустдан Борис Васильевич Беседин. — Тўғри, йўловчилар ташиш қоидаларига мувофиқ Собиров оиласи эмизикли бола бўлгани учун жўнатиб юборишда устунликка эга эди. Бироқ дастлабки уч рейсга бу оилани ўтказишга бизда имкон бўлмаган.

Шундан сўнг аэрофлотчилар бизга тилхат эвазига бир қанча ҳужжатларни (йиғилиш протоколи, аризалар, фикр-мулоҳазалар, характеристика, пассажирлар ташиш қоидаларидан кўчирмалар ва ҳоказоларни) қолдиришар экан, уларни синчиклаб ўрганиб чиқишни, муаллиф газета ва ўқувчиларни чалғитганига чуқур ишонч ҳосил қилишимизни маслаҳат беришди.

Биз барча далилларни холисона текшириб чиқишимизни айтдик. Мансаб обрўсини сақлаб қолиш ҳақида гап бўлиши мумкин эмас, бордию Собиров хатоларга йўл қўйган экан, газета албатта ошкора равишда кечирим сўрайди, дедик. Аэрофлотчилар редакциядан кайфиятлари чоғ бўлиб чиқиб кетишди.

Орадан бир неча кун ўтгач, аниқроғи 3 августда редакция Тошкент бирлашган авиаотрядидан мақолага расмий жавоб олди. Бу ҳужжатни адабий таҳрирсиз, яъни асл ҳолида келтирамиз:

«Уртоқ Қ. Собировнинг «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг 1988 йил 1 июлдаги 149-сонида босилган «Табиий офат» деган мақоласи пассажирларни ташишни уюштириш хизматининг шахсий составн ҳамда авиакорхонанинг раҳбарлари состави томонидан ўрганиб чиқилди.

1988 йилнинг 11 июлида даъволар бюроси ходимлари аризачи билан учрашув ташкил этдилар.

Суҳбат чоғида қуйидагилар маълум бўлди: Собиров ўз оиласи — хотини ва уч боласи («ёш болалар, энг кичиги саккиз ойлик) билан 1988 йил 10 июнда соат 5 дан 20 минут ўтганда Тошкент аэропортига келиб Наманган аэропорти ёки Фарғона водийсидаги бошқа бирон-бир аэропортга учмоқчи бўлган. Бунга сабаб унинг қариндошлари яшаб турган Қирғизистон ССРнинг Ўш областида табиий офат рўй берганлиги эди. Уртоқ Собировда бахтсиз ҳодисага доир тасдиқловчи ҳужжатлар бўлмаган.

Уртоқ Қ. Собиров оиласида эмизикли бола борлиги учун ҳам улар самолётда жўнатиб юборишда СССР Олий Совети депутатлари, Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари ва Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари, бахтсиз ҳодиса билан боғлиқ ҳолда телеграф чақириғи билан тасдиқланган ҳолда йўлга чиққан шахслар, Улуғ Ватан уруши инвалидлари ва қатнашчилари ҳамда ўзлари ва бирга кетаётганлар учун билет оладиган I ва II группа меҳнат инвалидларидан кейин имтиёзга эгадирлар.

Унинг оиласи Тошкент аэропортида бўлган вақтида —1988 йилнинг 10 июнь куни соат 5 дан 20 минут ўтгандан то соат 12 дан 50 минут ўтганга қадар қуйидаги йўналишларга учта рейс жўнатилган:

У—131 АН—24. Парвоз вақти: 7.25.

Юк ортиш чегараси — 4.127 килограмм. 48 ўрин.

Амалда ортган юки — 3.950 килограмм. 48 йўловчи.

Бўш ўринларга беш йўловчи: I депутат, I жангчи-интернационалист, 3 талабгор ўтказилган.

Бу рейсга ўртоқ Қ. Собиров узоқ вақт навбатда турганлиги сабабли билет олиш имконига эга бўлмаган.

У—139 ЯК—40. Парвоз вақти: 10.00.

Юк ортиш чегараси — 2.550 килограмм. 30 ўрин.

Амалда ортган юки — 2.285 килограмм.

30 йўловчи учиб кетган, улардан ВЛКСМ Марказий Комитетининг аъзоси ўртоқ Бибиков конференцияга бораётган, ўртоқ Зайнутдинов Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, ўртоқ Саматов ва унинг ҳамроҳи телеграмма бўйича дафн маросимига кетаётган эдилар. Инвалид Журабов ва Азизовни самолётга ўтказиб юбориш иложи бўлмади.

Рейсга ортилган юкни таҳлил этилса, шу нарса аён бўладики, ўртоқ Қ. Собировнинг илтимосини қондиришнинг иложи йўқ эди, чунки унинг оиласини жўнатиб юбориш учун камида учта ўрин талаб қилинарди. Саматов ва Зайнутдинов ўртоқлар хизмат кўрсатишда имтиёзга эга эдилар (Саматовнинг дафн маросимига чақирилган телеграммаси бўлиб, Зайнутдинов Улуғ Ватан уруши қатнашчиси эди).

У—137 АН—24. Парвоз вақти: 11.55.

Юк ортиш чегараси — 4.010 килограмм. 48 ўрин.

Амалда ортилган юк — 3.950 килограмм.

48 йўловчи учиб кетган.

Йиғма-юк ортиш ведомостида Собиров ва яна икки ўрин ёзиб қўйилган. 137-рейс жўнашига қирқ минут қолганда тўртта билет расмийлаштирилган: иккита билет Улуғ Ватан уруши инвалиди ўртоқ Матмусаевга (у соат 11 дан 50 минут ўтганда учиб кетадиган ва Андижон аэропортига бориб қўнадиган самолётга иккита билет олган), яна иккита билет Азизов ва Журабовга (улар ҳам Наманган аэропортига борадиган, илгарироқ учадиган 139-рейсга билет олгандилар) ёзиб берилган.

Ведомостга ёзиб қўйилган ўртоқ Собиров ва яна икки ўринни самолётга жойлаштириш имкони бўлмади.

Шундай қилиб, ниҳоятда муҳтож кишиларга ўринлар тақсимлашда тартиб бузилишига йўл қўйилмаган.

Бироқ аэровокзал бошлиғи А. А. Мелконян иккита авиабилетни расмийлаштириш қоидалари бузилишига йўл қўйган. Ҳа, шундай бўлган. Баъзи ҳолларда вақт ниҳоятда тиғиз бўлиб турганда ва гражданлар соғлиғи ёмонлашганда самолётга ўтказиш кечикиб кетмаслиги учун аэровокзал бошлиғи билетларни қайта расмийлаштирмасдан туриб самолётга чиқариш олдидан рўйхатдан ўтказишга рухсат этиш масъулиятини ўз зиммасига олади. Бунда навбатда туриш қоидаларига, йўловчилар эга бўлган имтиёзлар ва уларнинг розилигига қараб иш тутилади.

Уртоқ А. А. Мелконян Тошкент бирлашган авиоотрядининг пассажирларни ташишни уюштириш хизматида тажрибали, адолатли, ўзини тута биладиган ходим сифатида таърифланади. Низоли вазиятнинг келиб чиқишига ўртоқ Собировнинг ўз оиласи самолётда жўнатиб юборилишда имтиёзга эга эканлигини зўр бериб пеш қилганлиги, аэровокзал бошлиғи А. Мелконян далиллари ва тушунтиришлари ҳамда бошқа йўловчиларнинг эҳтиёжлари билан ҳисоблашишни истамаганлиги сабаб бўлган. Зудлик билан жўнатиб юбориш рад этилганлигини ўртоқ Собиров ўзига нисбатан ўртоқ Мелконян томонидан кўрсатилган қўполлик ва ҳурматсизлик сифатида қабул қилган.

Уртоқ Собировнинг уни Наманганга жўнатиб юборилмаганлиги ҳусусидаги шикояти асоссиздир, чунки ниҳоятда муҳтож йўловчиларга билетлар «ССР Иттифоқи ҳаво йўлларида пассажирларга хизмат кўрсатиш юзасидан қўлланма»га мувофиқ тақсимланган.

Уртоқ Қ. Собировга у кўтариб чиққан жамики масалалар ёритилган батафсил жавоб тайёрлаб қўйилди.

Ҳурмат билан Тошкент бирлашган авиоотряди командири.

У. ҒОЗИНАЗАРОВ».

Эндиликда мазкур хатдаги ҳамма факт ва далилларни синчиклаб ўрганиб, таҳлил этиб чиқайлик.

Шундай қилиб У-131 рейси билан учадиган самолётдаги бўш ўринларга беш йўловчи: депутат, жангчи-интернационалист ва уч талабгор ўтказиб юборилган. Нима учун Собиров оиласи эмас, «уч талабгор» учиб кетди. У. Ғозиназаров хатида шундай жавоб бор: Собиров узоқ вақт навбатда турганлиги сабабли билет олиш имконига эга бўлмаган. Шу гапга ишониш мумкинми?. Бизнингча, йўқ. Аэрофлотнинг шундай қоидаси бор: «Авиабилетлар аэропорт кассаларига қўшимча жойлаштириш диспетчерлари берган талонларга кўра тарқатилади, бунда зудлик билан учиш зарурати ҳамда СССР ҳаво йўлларида пассажирлар, багажлар ва юкларни ташишнинг қоидаларида белгиланган навбат кутишга мувофиқ ва Гражданн авиацияси министрлигининг тегишли кўрсатмаларидаги имтиёзлар ҳисобга олинади. Талон жойлаштириш диспетчерининг шахсий муҳри ва имзоси билан тасдиқланади».

Юқорида айтиб ўтилганидек, диспетчер Собировга навбатдан ташқари билет олиш учун талон берган ва унинг оиласи аъзолари номларини ведомостга киритган. Собиров ўз вақтида билет сотиб олган, аммо самолётда унинг ўрнида «уч талабгор» пайдо бўлиб қолишган. Хўш, нима сабабдан Собировларга самолётда ўрин бўлмади? Бу — принципиал масала.

Улар У—139 рейси билан ҳам Наманганга жўнаб кетиша олмади. Бўш ўринларга тўрт йўловчи ўтказилди: ВЛКСМ Марказий Комитети аъзоси, фронтчи ва дафн маросимига чақирилган телеграммаси бор икки киши. Юқорида айтиб ўтилганидек, инвалид Журабов ва Азизов деган кишини жой билан таъминлаш иложи бўлмади. Яна бир масала: нима учун ўша ўрин инвалид Журабовга эмас, ВЛКСМ Марказий Комитети аъзосига муносиб кўрилди? Ваҳоланки, Аэрофлот қоидаларига кўра хизмат кўрсатишда Журабов устунликка эга бўлиши керак эди-ку?

Собировларга У—137 рейси билан кетган самолётда ҳам ўрин топилмади, ваҳоланки бу гал ҳам бўш ўринларга тўрт киши чиқарилган. У. Ғозиназаров ёзган жавобидан маълум бўлишича, иккита билет уруш инвалиди Матмусаевга берилган. Унинг Андижон аэропортига борадиган рейсга чиқиш учун иккита билети бор эди. Андижонга самолёт соат 11 дан 50 минут ўтганда, Наманганга эса ундан 5 минут кечроқ учган. Ҳар қалай, Матмусаев қандай қилиб Наманган рейсига ўтириб қолди? Жавоб битта. А. Мелконян нимани хоҳласа, шу бўлади. Билетларни расмийлаштиришда у қоидани бузганлигини У. Ғозиназаров ҳам эътироф этаяпти.

У—137 рейси билан, шунингдек, Журабов ва Азизов ҳам учиб кетганлар.

Депутатлар, инвалидлар, уруш иштирокчиларига биринчи навбатда хизмат кўрсатилиши лозим. Бироқ биз ҳам худди Собировга ўхшаб ўзимизга ўзимиз ҳаққоний савол бердик: Наманган рейсига ўтказиб юборилганлар чиндан ҳам ана шундай имтиёзга эга бўлган йўловчилармиди? Яна бир гап. Биз жангчи - интернационалистларимизни ғоят ҳурмат қиламиз, уларнинг мардлиги, қаҳрамонлиги билан фахрланамиз. Бироқ, ўйлашимизча, ёш ва эмизикли болалар олдида улар имтиёзга эга бўлишмаса керак. Бундай устунлик ҳеч қачон берилмаслигига ишончимиз комил.

Хуллас, шубҳаларимиз кўпайиб кетди. Пайдо бўлган саволларга аниқ жавоб топиш, бошланган низога нуқта қўйиш учун ушбу мақола муаллифлари 5 августда Тошкент аэропортига келиб Б. В. Беседин ва А. А. Мелконян билан яна учрашдилар. Биз фикримизни улар тўла тушунишар деган умидда Собировлар оиласи сиғмай қолган авиарейсларнинг ҳужжатлари, шикоятлар дафтари, шунингдек, депутатларни жўнатишни рўйхатга олиш дафтари билан танишиш истагимиз борлигини айтдик. Мумкин бўлса бўш ўринларга ўтказиб юборилган йўловчиларнинг паспорт маълумотларини олсак, кейинчалик улар билан учрашиб, масалани ойдинлаштирган бўлардик, дедик.

— Авиарейсларнинг архивларини ҳам, бошқа бирон-бир ҳужжатни ҳам сизларга кўрсатмаймиз, — қатъиян рад этди Борис Васильевич.

— Биз Собировга ҳисоб беришга, унинг олдида ўзимизни оқлашга мажбур эмасмиз. Рўй берган низонинг моҳиятини, Собировнинг бизнинг хизматимизга нисбатан билдирган асоссиз даъволарини тушуниш учун редакцияда қолдирган ҳужжатларимиз етарли.

— Бундай йўл тутсангиз, сизларнинг ўзингизга фойда бермаса керак. Бизда далилу ҳужжатларни синчиклаб текшириб чиқишимиздан негадир хавфсираяпсиз, деган тасаввур пайдо бўлаяпти. Демак, ноҳақлигингизга иқрор экансиз-да, — дедик уларга.

Бесединнинг зардаси қайнаб кетди:

— Сиз Собировни ҳимоя қилмоқчи бўлаётганингизни тушуниб турибмиз. Бироқ қўлингизга ҳеч қандай ҳужжат-пужжат тутқазмаймиз. Бунга мажбур ҳам эмасмиз. Нима сабабдан биз ўзимизни ўзимиз оқлашимиз керак экан?! Адолатсизлик қилинганини, манфаатлари топталганини Собировнинг ўзи исботлаб берсин... У сизларга қандай далиллар кўрсата олди? Қани, бизга санаб беринг-чи.

Собировнинг гувоҳлари бор эди. Ўз мақоласида уларнинг номларини келтирган. У. Ғозиназаровнинг хати ҳамда даъволар бюроси бошлиғи В. Кривенюкнинг рапортини синчиклаб ўрганиб чиқилса, кўп жиҳатдан унинг ҳақлиги исботланади.

— Сиз мақола юзасидан раддия беришни истамаяпсизми? — таажжубланди Борис Васильевич. — Шунинг учун бизнинг далилу исботларимизни инкор қилаётган экансиз-да. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетига шикоят ёзамиз. Собиров А. Мелконянга туҳмат қилди, бутун хизматимиз обрўсини тушириб юборди. У бизга нисбатан ҳурматсизлик кўрсатди. Низо пайдо бўлиши билан менинг олдимга келса бўлмасмиди? Ҳаммасини тушунтириб берардим. Йўловчилар билан ишлаш қийин, бизга кўпинча қўполлик қилишади, ҳақоратлашади, ҳаммасига чидаб келаяпмиз. Устимиздан шикоятлар ёзишади. Яқинда «Крокодил» журналидан бир мухбир келиб магнитафонга ёзиб олди. Бироқ биз чидаяпмиз, ҳаммасига кўникиб ҳам қолдик.

— Минг афсуслар бўлсинки, биз, барчамиз қўполлик ва ҳақоратларга кўникиб қолганмиз, буларни кундалик таомил сифатида қабул қилишга одатланганмиз. Ваҳоланки, бундай одатни тарк этиш вақти келиб етди. Низоларни, уларнинг сабабларини яхшилаб ўрганиш, холисона баҳо бериш, адолатли қарорлар қабул қилишга ўрганишимиз лозим. Сиз билан биз Собиров билан бўлган жанжалнинг тагига етишга қодир бўлсак керак. Шунинг учун ҳам яна бир бор авиарейслар архивлари, бошқа зарур ҳужжатларни кўрсатишингизни сўраймиз...

Қатъий рад жавобини олдик. Беседин ҳақиқатни топиш истагида эмаслиги аниқ сезилиб қолди. Эҳтмол, ўша ҳақиқат унга аллақачонлар маълум бўлгандир. Балки самолётга ўтказиб юборилганлар орасида депутатлар, фронтчилар, инвалидлар бўлишмаган, аксинча, бошқа шахслар, яъни навбатдан ташқари билет олиш ҳамда ҳаво кемасида бўш ўринга эга бўлиш ҳуқуқидан тамомила маҳрум кишилар учиб кетишгандир? Ҳозир биз айни шундай ҳодиса рўй берганига ишонишга асослимиз. Яна бир нарса аниқ: ўша учиб кетганлар орасида фақат Собировлар имтиёзга эга эдилар, бироқ Мелконян айнан шуларга йўл бермади, ўз ҳуқуқларини пеш қилавермасин, деган-да. Бизнинг тахминларимизни даъволар бюроси бошлиғи В. Кривенюкнинг сўзлари ҳам тасдиқлаб турибди. У Ғозиназаров номига ёзган рапортида қуйидагиларни таклиф этган:

«1. Пассажирларни ташишни уюштириш хизмати бошлиғи ўртоқ Б. В. Беседин маҳаллий ҳаво йўллари Тошкент аэровокзалининг алмаштирувчи бошлиқларига учишга ўта муҳтож йўловчиларни рўйхатга олиш дафтарини тутиш вазифасини юкласин, бу дафтарда Улуғ Ватан уруши қатнашчилари гувоҳномалари, инвалидлик гувоҳномалари номерлари, телеграммаларнинг номерлари ва мазмуни ёзиб борилиши, авиабилетларни расмийлаштириш қоидаларига риоя қилиниши керак.

2. Брон бўйича бериладиган авиабилетларни расмийлаштириш муддатини ҳамда одамларни самолётга чиқариш вақтини қисқартириш мақсадида ёз даврида кассирлар сонини иккитадан учтага кўпайтириш зарур.

3. Аэровокзал бошлиғи ўртоқ А. А. Мелконян низоли вазиятда ўзини тута билмаганлиги кўрсатиб ўтилсин».

Шуниси аниқки, зудлик билан учишга муҳтож ҳамда биринчи навбатда хизмат кўрсатилиш ҳуқуқига эга бўлган йўловчилар рўйхати олиб борилмаган. Тартибнинг йўқлиги пассажирлар ташишни уюштириш хизмати ходимларининг ўзига ниҳоятда қўл келади. Чунки шовқин-сурон бўлиб тургандა дўстларнинг, «кераклиь одамлар ёки ҳеч қандай ҳақ-ҳуқуқлари бўлмаса ҳам енг учида иш битириб, учиб кетадиган шахсларнинг илтимосларини қондириш мумкин-да. Бунинг учун эса ҳеч ким жавоб бериб ўтирмайди. Нега деганда бирор нарсанинг исини билганлар ҳам қани исботлаб беришсин-чи?! Бордию тегишли ҳужжатлар талаб қилингундек бўлса, «Биз йўловчилар олдида ўзимизни оқлаб ўтиришга мажбур эмасмиз, архивларни эса ҳеч кимнинг қўлига тутқазмаймиз», — деб оёқ тираб олишади.

Йўловчиларни жўнатиш имкониятидан меҳнатсиз даромад орттириш мақсадида фойдаланилмаётганига ким бизни ишонтириши мумкин? Бесединми? Йўқ, албатта. Борис Васильевич мансаб обрўсини сақлаш йўлига ўтиб олди. Ваҳоланки у редакцияда бўлганида ўз хизматдошлари, газета ходимлари иштирокида бизни ҳамма ҳужжатлар, Аэрофлот хизматидаги турли-туман тартиббузишлар табиатини тагтуби билан очиб ташлаш имконини берадиган далиллар билан таништиришни ваъда қилган эди. У ҳатто илҳоми жўш уриб турганида ёзган мақоласини ҳам кўрсатиб, шундай изоҳ берганди:

— Бу мақолада мен ҳамма кескин муаммоларни тилга олиб ўтдим, бироқ текст устида бироз ишлашим зарур. Шундан сўнг матбуотга бераман. Аэрофлотда тартиб бўлишини истайман...

Уйдаги гапни кўчага олиб чиққанингиз учун ўз касбдошларингиз ғазабига дучор бўлиб, қийноқ аҳволда қолмайсизми, деб сўраган эдик ўшанда ўзига хос қизиқиш билан.

— Чўчийдиган ерим йўқ, — деганди Борис Васильевич мардларга хос оҳангда. — Ҳамма ҳам миннатдор бўлмайди, албатта. Буни яхши биламан... Аммо тартиб ўрнатишимиз жуда зарур!

Ана шунақанги гаплар. Борис Васильевич, мардлик тор доирадаги суҳбатлардагина керак эмас. У аввало киши ўз нуқтаи назарини қаттиқ туриб ҳимоя қилиши, муросага бормаслиги, виждони буюрган ишни охирига етказиши учун лозим.

Йўловчи Собиров ва Аэрофлот мансабдори Мелконян ўртасидаги низонинг асосий сабаби нимада? Ҳамма бало ошна-оғайнигарчиликнинг авж олиб кетганлигида. Бу шундай қусурки, номуносиб кишиларга ҳурмат кўрсатилади, ҳомийлик қилинади, негизида шахсий манфаатдорлик ётади. У ғаразли ниятдаги ўзаро қўллаб-қувватлашдир. Аслини олганда эса одамларнинг қонуний манфаатларига, жамиятга зид муносабатлар ётади замирида. Мелконян биринчи рейсга «ўз» одамларини турли баҳоналар билан чиқараётганидан шубҳаланган Собиров ундан тегишли ҳужжатларни кўрсатишни, тушунтириб беришни талаб этган. Ўша «бахтли» йўловчилар чиндан ҳам имтиёзли ҳуқуқларга эга эканликларига ишонч ҳосил қилмоқчи бўлган. Шу тариқа низоли вазият келиб чиққан. Бордию Мелконян дарҳол депутат ёки инвалиддан илтимос қилиб, Собировга тегишли гувоҳномаларни кўрсатганида жанжал бу қадар чуқурлашиб кетмасмиди?! Афсуски, у шундай қилишни ўзига эп кўрмади. Бунинг устига унинг, яъни Мелконяннинг хатти-ҳаракатлари шубҳа остига олинаётгани учун ўзини бир кўрсатиб қўймоқчи бўлди. Тўғрироғи, бошлиқ ёниб турган оловга атайлаб мой қуйди... Бу жанжалга бора-бора бошқалар ҳам тортилдилар.

«Ҳомийлик» хизмат кўрсатиш соҳасида айниқса хатарлидир, чунки бунда ҳаётимизнинг энг муҳим принципларидан бири — социал адолат принципи поймол этилади. Бордию одамларнинг туб манфаатлари қондирилиши таниш-билишлик, уруғаймоқчилик, юртдошлик омилларига, мансабдор шахсларнинг қўрслиги ва ўзбошимчалигига боғлиқ қилиб қўйилса, агар шахсий алоқалар ва имкониятлар баъзиларга бошқаларга нисбатан устунлик берадиган бўлса, у ҳолда ҳеч қандай социал адолат ҳақида гапириб ўтиришга ҳожат йўқ.

Таниш-билишлик кўринишларига қарши дадил кураш олиб бормоқ керак. Бу шунинг учун ҳам зарурки, у минг-минглаб одамлар онгига, ахлоқига ниҳоятда зарарли таъсир кўрсатади. Кўпчилик ошна-оғайнигарчилик, ҳомийлик ҳаётда муваффақиятга эришишнинг, у ёки бу неъматга эга бўлишнинг зарур воситаси эканлигига аста-секин ишонч ҳосил қила бошлайди. Сен — менга, мен — сенга, деган занжир ҳалқалари шу тарзда пайдо бўлади.

Мана шунинг учун ҳам бугунми-эртами Собиров билан Мелконян ўртасидаги низони ҳал этиш зарур. Албатта тегишли хулосалар чиқарилиши керак. Бу гал ҳакамлик вазифасини ўташга газета редакцияси Ўзбекистон граждан авиацияси бошқармаси раҳбарларини таклиф этади.

А. КОВАЛЕВ,
А. БОБОБЕКОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбирлари.

Эҳ, Аэрофлот, Аэрофлот, қачон сенда тартиб ўрнатилиб, одамларга қулайлик яратилади.

Б. АЛИМОВ фотолари.

ҚИЗИҚАРЛИ УЧРАШУВ

Кичанов номли совхознинг (Пахтакор райони) Бектемир Тўхташев бошлиқ бригадаси дала шийпонида шеър ва қўшиқ кечаси бўлиб ўтди. СССР Ёзувчилар союзининг аъзолари Азим Суюн, Усмон Азим ўз асарларидан намуналар ўқиб бердилар ҳамда меҳнаткашлардан тушган саволларга жавоб қайтардилар.

Учрашув охирида Ўзбекистон Ёзувчилар союзининг бадиий ҳаваскорлик ансамбли коллективининг концерти бўлди.

В. ҚАЛАНДАРОВ.

СПОРТ АХБОРОТИ

ШАХМАТ

Мамлакат биринчилигида кечиктирилган партиялар ўйналди. Смислов Эйнгорнни, Эйнгорн эса Маланюкни енгди.

Гуревич — Смислов, Соколов — Ваганян, Юдасин — Ваганян учрашувлари дуранг бўлди. Салов ҳисобида учта кечиктирилган партия бор эди. Бунда у иккитасини (Эльвест ва Харитонов) дуранг билан якунлай олди.

Руминиянинг Тимишоара шаҳрида ёшлар ўртасида ўтказилган жаҳон чемпионати ниҳоясига етди. Ригалик А. Широв 16 яшардан катта бўлмаганлар группасида ғолиб чиқиб, олтин медаль соҳиби бўлди. Ленинградлик Г. Камский 14 яшардан катта бўлмаганлар орасида иккинчи ўринни эгаллади.

ФУТБОЛ

СССР чемпионатининг олий лигасида бир учрашув бўлди. Москва спартакчилари Бокунинг «Нефтчи» командасини қабул қилдилар.

Матчнинг 12-минутида Шалимов ҳисобни очди. Танаффусга қадар Черенков меҳмонларнинг ўйинни иккинчи маротаба майдон марказидан бошлашга мажбур этди. Иккинчи бўлим натижасиз тугади. 2:0 ҳисобида ғолиб чиққан «Спартак» жамғармасидаги очкони 23 тага етказди.

Ўйинлар жадвалини Днепропетровскнинг «Днепр» командаси бошқариб турибди. Киевнинг «Динамо» ва Москванинг «Спартак» коллективлари иккинчи учинчи ўринларда боришаётир.

ҚЎЛ ТЎПИ

Испаниянинг Ирун шаҳрида халқаро мусобақа бўлиб ўтди. Унинг иштирокчилари орасида мамлакатимиз гандболчилари муваффақиятли қатнашдилар. Вакилларимиз мусобақанинг охирги куни майдон эгалари — Испания терма командасидан устун келиб (25:20), биринчи ўринни эгаллашди.

Турнир якунида СССР терма командаси 7 очко жамғарди. Уч учрашувда ғолиб чиқиб, бир ўйинда дуранг натижага эришди.

ТЕННИС

Стол тенниси бўйича ўсмирларнинг Европа чемпионати якунланди. Жуфтлик мусобақасида горькийлик Д. Мазунов ва Д. Гусев (18 яшаргача) зафар қучиб, ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилдилар. Таъкидлаш жоизки, улар ўтган йилги Европа чемпионатида ҳам ғолиб чиқишган эди.

Минсклик В. Самсонов ва свердловсклик А. Аверкин ҳам командадошлари муваффақиятини такрорлашди. Улар 15 яшаргача бўлган теннисчилар баҳсида биринчи бўлишди.

ВЕЛОПОЙГА

Ғарбий Германия йўллари бўйлаб кўпкунлик велопойгада куйбишевлик П. Тонков ғолиб чиқди. Свердловсклик Р. Гайнетдинов иккинчи, ГФРлик Й. Земке учинчи ўринни эгаллади.

РЕГБИ

Олий лигада навбатдаги тур учрашувлари ўтказилди. Тошкентнинг «Звезда» командаси Тбилисининг «Элмавали» коллективига 6:10 ҳисобида ютқазди. Энг йирик ҳисоб «Электронмаш» (Ленинград) — «Локомотив» (Москва) матчида қайд этилди. Учрашувни уюшқоқликда ўтказган пойтахтлик темир йўлчилар 16:7 ҳисобида ғалаба қозондилар.

Бошқа ўйинлар натижаси: «Электромаш» (Тирасполь) — СКА (Олмаота) — 6:7, «Мшенебели» (Кутанси) — «Авиатор» (Киев) — 10:3.

Редактор
А. Ғ. МУХТОРОВ.

Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениеси, Ўзбекистон ССР телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети СССР Журналистлар союзи аъзоси, республика аҳамиятига молик шахсий пенсионер У. Ё. Иброҳимовга акаси — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист

Назрулла ЁҚУБОВнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия билдирадилар.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

11 АВГУСТ, ПАЙШАНБА

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 «Жузеппе Верди». Тўққиз серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 8-серия — «Самовий Аида». 9-серия — «Кекса сеҳргар». Танаффус пайтида (10.20) — Янгиликлар.
11.40 «Фидойи шахслар».
* * *
16.00 Янгиликлар.
16.15 «Қайта қуриш прожектори».
16.25 Мамлакат телевидение студияларининг ҳужжатли фильмлари премьераси: «Пенсиядаги солдатлар» (Свердловск), «Иван Никулин» (Ленинград).
17.15 Мультфильмлар: «Мазай бобо ва қуёнлар», «Кўршапалаклар ҳақида қўшиқ».
17.35 «Музикали хазина». П. Чайковский, А. Скрябин, Ж. Россини асарларидан концерт.
18.20 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
19.20 «Дунё воқеалари».
19.35 «Сиз билан бамаслаҳат иш юритиб...», «Давлат буюртмасида янгилик».
20.20 «Жузеппе Верди». Тўққиз серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 9-серия — «Кекса сеҳргар».
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 Дўстлар экрани. «Польша кинематографи ҳақида».
23.15 «Дунё воқеалари».
23.25 Эстрада қўшиқлари халқаро фестивалларида.

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
9.20 «Сибирь тўйи». Кемероводан кўрсатилади.
9.55 «Достоевский расмлари». Илмий-оммабоп фильм.
10.15 Испан тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.45 «Архитектор Шехтель».
11.20 «Куз инъомлари». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Таллин).
11.40 Мультфильмлар.
12.10 Болалар учун фильм. «Макар — изқувар». 3-серия.
13.15 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
13.45 «Қўрқувнинг беш дақиқаси». Бадиий фильм.
15.10 Янгиликлар.
15.20 Такрорий телефильмлар кундузги сеанси. «Оловли йўллар». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 11-серия.
* * *
18.35 Янгиликлар.
18.45 1988 йил қўшиқлари.
19.00 «Қишлоқ янгиликлари».
20.00 Ритмик гимнастика.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 «Поэзия». Марина Цветаева.
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Кўргазма». Телевизион бадиий фильм. 1-серия (Литва киностудияси).
23.20 Волейбол. В. И. Саввин хотираси учун халқаро турнир. Эркаклар. АҚШ — Франция терма командалари. Ригадан кўрсатилади.
00.05 Янгиликлар.

● ЎзТВ

15.00 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Ватан посбонлигида» (рус.).
16.00 «Бу оғир, оғир вазн». Телефильм.
16.25 «Чили узра тун». Бадиий фильм («Мосфильм»).
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Олтин элак». Мультфильм.
18.20 Чим устида хоккей. Хотин-қизлар. «Политотдел» (Тошкент области) ва Ҳиндистон терма командалари ўртасида халқаро ўртоқлик учрашуви.
18.50 Мактаб ўқувчилари учун. «Мен оламни кўраяпман» (рус.).
19.20 «Фан уфқлари».
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.20 «Фарғона вазияти».
20.30 «Ахборот».
20.50 «Мусиқа жавони».
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Ретро». Экранда — «Ўзбекфильм» киностудиясининг фильмлари. «Амирликнинг емирилиши». Бадиий фильм (рус.).
24.00 Кўрсатувлар программаси.

Р — 14069. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 2065. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12